УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

УМУМХАЛҚ ИШИГА МУНОСИБ ҲИССА ҚЎШИШНИ, ТАРИХИЙ САНАНИ МЕҲНАТДА, КОЛЛЕКТИВИМИЗНИНГ СОЦИАЛ ТАРАҚҚИЁТИДА ЯНГИ МУВАФФАҚИЯТЛАР БИЛАН КУТИБ ОЛИШНИ, БИЗ, ИШЧИЛАР, ЎЗИМИЗНИНГ МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ ДЕБ БИЛАМИЗ.

(Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводи бригадалари коллективларининг республика саноат корхоналарининг коммунистик меҳнат бригадалари коллективларига Очиқ хатидан).

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

10 ОКТЯБРЬ 1966 й. 1-йил чиқиши. ДУШАНБА № 87 БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

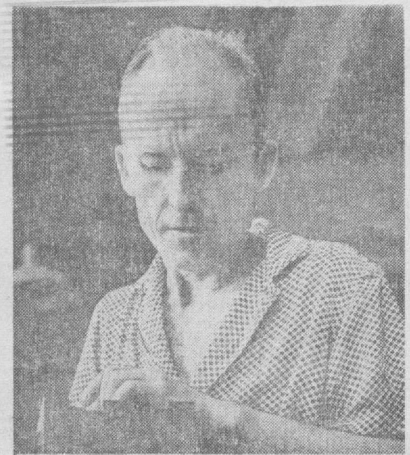

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг ташаббуси маъқулланди

Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш мақсадида, Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводининг М. Кулебоев, А. Князев, А. Кротов ва бошқалар бошчилик қилаётган коммунистик меҳнат бригадалари ўз зиммаларига юксак мажбурият олдилар. Бу бригадалар янги беш йилликнинг икки йиллик планини 1967 йил 25 октябргача бажариш, металл ва материалларни муттасил тежаш, рационализация ва ихтирочилик соҳасида актив иш олиб боришга аҳд қилдилар. Бригада аъзолари шунингдек, ўзларининг ғоявий-маданий савияларини, билим ва маълумотларини тинмай ошириб боришга, ёш ишчиларни доимо тарбиялаш ва уларга касб ўргатишга сўз бердилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг ташаббусини, Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги номини олиш учун мусобақа бошлаган коммунистик меҳнат участкалари, цехлари ва бригадаларининг ҳаракатини маъқуллади ва қўллаб-қувватлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область, шаҳар ва район партия комитетларига, Ўзбекистон касаба союзлари Советига, комсомол Марказий Комитетига, бошланғич партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг ташаббусини қўллаб-қувватлаш ва уни кенг ёйиш юзасидан сиёсий ва ташкилий ишларни кенг авж олдиришни тавсия қилди. Марказий Комитет «Таштекстильмаш» заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг ташаббусини коммунистик меҳнат коллективлари ва зарбдорлари деган фахрли номга мушарраф бўлган барча мусобақа қатнашчилари ўртасида кенг ёйишни тавсия этди.

Ўзбекистон касаба союзлари Советига Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун коммунистик меҳнат бригадалари, участкалари ва цехларининг мусобақаси ҳақида Низом ишлаб чиқиш таклиф қилинди.

ТАНИШИНГ: ТАШАББУСКОРЛАР

Ленин орденли «Таштекстильмаш» заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг ватанпарварлик ташаббусини Тошкент корхоналари қизғин қўллаб-қувватлаб кутиб олмоқдалар.

Корхоналарнинг ишлаб чиқариш илғорлари бўлган коммунистик меҳнат бригадалари коллективлари илғорлар ташаббусига қўшилиб, барча резервларни аниқлаб, уларни ишга солиш беш йилликнинг дастлабки икки йили планини муддатидан илгари бажариш ва шонли байрам арафасида Октябрь 50 йиллиги номли бригада деб аталиш шарафига муяссар бўлиш учун юксак мажбуриятлар олаётирлар.

— Биз кўп муваффақиятларга эришганлигимиз тўғрисида, — дейди бригадир М. Кулебаев, — анча вақтдан буён ўйлаб келардик, — бригадамиз коммунистик меҳнат коллективи номини олди. Нормани биз доим ошириб бажаряпмиз. Шундай экан, бундан буён нима қилишимиз керак? Биз эришган муваффақиятлар мавжуд имкониятларимиз чегараси эмас-ку.

Бу фақат ишлаб чиқариш муваффақиятлари учун кураш эди. Биз бошқача қарорга келдик. Ишлаб чиқаришда муваффақиятларнинг ўзи камлик қилади. Коммунистик меҳнат бригадалари коллективларининг фаолиятини кенг миқёсда баҳолаш керак. Ёшларни тарбиялаш, ҳар бир ишчининг ишлаб чиқаришга қўшадиган ҳиссаси, фарзандларга, оилага муносабат каби ҳозирги куннинг энг муҳим масалаларига қандай муносабатда бўлаётганимизни ҳам тўғри баҳолаш керак.

Слесар-лекалчи А. Литвинович бригадирни қўллаб-қувватлайди:

— Биз ўз иш жойимизни ҳам унутмаслигимиз керак. Ҳар биримиз минутларнинг қадрига етамиз. Шунинг учун ҳам ҳар биттамиз ўз фаолиятимизга меҳнатни илмий асосда ташкил этиш принципларини жорий этишимиз, меҳнат унумдорлигини ошириш тўғрисида ғамхўрлик қилишимиз лозим.

Мана энди, ташаббускорлар билан танишинг. чапда—юқоридан пастга.

Октябрь байрами вахтаси кўпгина мажбуриятлар юклайди. «Таштекстильмаш» заводи. М. Кулебаев бошлиқ 3-асбобсозлик цехининг коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари ҳам планни камида 160 процент қилиб бажариш мажбуриятини олдилар.

Суратда: (чапда) бригадир М. Кулебаев ва слесарь-лекалчи А. В. Литвинович тайёрланган прессформани кўздан кечирмоқдалар.

«Таштекстильмаш» заводи 3-асбобсозлик цехидаги коммунистик меҳнат бригадасининг аъзоси Н. Красников виждонан ишламоқда. У кунлик нормани 150 — 160 процентдан адо этяпти.

Коммунистик меҳнат бригадасининг аъзоси, иккинчи механика цехининг слесари А. Боталов Октябрь 50 йиллиги шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаб, нормани ҳамиша 160 процентдан ошириб адо этаётир.

2-механика цехининг фрезеровкачиси коммунистик меҳнат бригадаси аъзоси А. Шарифбоев фидокорна ишлаб, ПК-100 машиналарига деталлар тайёрламоқда. Унинг кўрсаткичи доимо 160 процентдан кам бўлмайди.

Ўнгдаги суратда сиз кўриб турган коммунистик меҳнат бригадасининг аъзоси таниқли сверловкачи П. Виноградова ҳам шонли ташаббусни ўртага ташловчилардан бири.

Суратда: П. Виноградова ПК-10 маркали тўқимачилик машиналари деталларини сверловка қилмоқда.

Асбобсозлик цехининг расточниги, коммунистик меҳнат бригадасининг аъзоси Ю. Кузьмин мурожаатга биринчилар қатори қўл қўйган (ўнгда, пастдаги сурат).

2-механика цехининг йўниш станоги йўнувчиси И. Тупиченко ҳам меҳнатда катта муваффақиятларга эришяпти. (пастда).

О. ГОРЛИН фотолари.

КАБЕЛЧИЛАР ЖАВОБИ

Контроль ва силовой кабеллар цехи кабель заводида энг катта цех ҳисобланади. Цех партия бюросига шонли сана — Октябрь 50 йиллиги шарафига мусобақа бошлашга чақирувчи Очиқ хатни муҳокама қилиш учун цех, бўлимларнинг бошлиқлари, старший мастерлар, коммунистик меҳнат бригадаларининг аъзолари йиғилишди.

Кабелчилар таштекстильмашчилар ташаббусига қадар ҳам завод цехлари ўртасида 50 йилликни муносиб кутиб олиш юзасидан мусобақа бошлашга қарор қилишган эди. Экономистлар, цехларнинг барча бўлим бошлиқлари дастлабки режаларини ишлаб чиқиб, резервларни ҳисобга олдилар. Цех ходимларининг мусобақа учун шахсий планларини аниқладилар.

Резервлар озмунча эмас. Цехларда Янги техника жорий этилаётганлиги, кўпгина операциялар ўзгартирилаётганлиги, коллектив барча аъзоларининг мусобақада актив қатнашишга чин кўнгилдан аҳд қилганлиги — буларнинг ҳаммаси муваффақиятларнинг гаровидир.

Очиқ хат ҳар бир цехда, бўлимда муҳокама қилинди. Бу ерда ишлаётган барча ишчиларнинг ҳаммаси малакали мутахассислар, асбоб - ускуналарнинг яхши билимдонлари, вақти келса меҳнатдош ўртоқларининг ўрнида ишлай оладиган кишилардир.

Мана, силовой кабеллар бўлими биринчи бўлиб мажбурият қабул қилди.

Бўлим коллективи кабель ишлаб чиқариш икки йиллик планини 1967 йилнинг 5 декабрида бажариш мажбуриятини олди:

—«Пластмасса қопланган 10 минг вольт кучланишли янги типдаги кабелларни ўзлаштирамиз. Шу даврда етти ўсмирга изолировкачилик ва сим ўровчилик касбини ўргатиш мажбуриятини оламиз. Браксиз маҳсулот ишлаб чиқаришга эришамиз. Қурилиш кабелларининг узунлигини 500 метрга қадар етказамиз. Пластмассанинг чиқиндига чиқишига бутунлай барҳам берамиз. Бунга чиқиндиларни қайта ишлаш ҳисобига эришамиз. Алюминий сарфини нормада белгилангандан 10 процент камайтирамиз.

Биз ўз шахсий ва оилавий ишларимизни ҳам ёддан чиқармаслигимиз лозим. Бунинг учун Совет ҳокимияти 50 йиллигига қадар бўлимимиз хизматчиларининг фарзандларини болалар муассасаларига тўла жойлаштирамиз. Фарзандларимизнинг ўқиши қандай бораётганлигини мунтазам равишда текшириб бориш бизнинг энг муҳим вазифамиздир».

Мажбуриятга пластмасса қопламали силовой кабеллар бўлимидаги коммунистик меҳнат бригадаларининг топшириқларига мувофиқ қоғоз ўрамли сигнал-блокировка кабеллари ўровчиси А. Кайзер, қалайловчи В Пономарев, пресловчи И. Михайлов ва бошқалар қўл қўйдилар.

Ташаббус қўллаб-қувватланди! Таштекстильмашчиларнинг Очиқ хати заводнинг бошқа цехларида ҳам қизғин муҳокама қилинмоқда.

БУГУНГИ ЯНГИЛИКЛАР

85 КВАРТИРА

Студентларнинг «Тошкент» зарбдор қурувчи отряди ишга тушганига ярим ой бўлди.

Отряд аъзоларининг кўпчилиги ёз бўйи қурилишда ишлаб шу соҳада яхшигина мутахассис бўлиб қолишди. Минг кишидан иборат бу отряд бугун 85 квартирани фойдаланишга топширди.

ЯНГИ УСКУНАЛАР

Пойабзал андозасини қолипга солиш учун бир йўла уч хил операцияни бажарадиган «З-НК» машинаси ишчилар меҳнатини енгил қилади. Машина ёрдамида илгари саккиз киши бажарган ишни эндиликда тўрт ишчи бемалол уддалайди.

Бугун пойтахтнинг биринчи пойабзал фабрикасида 10 та шу типдаги машина синаб кўрилади. Шунингдек, цехда ўрнатилган «З-НКО» машинаси ҳам илгари қўл кучи билан бажариладиган ишни механизациялаштириш имконини берди.

Янги машиналар цех смена бошлиғи Карим Мирзаев раҳбарлигида механик В. Шихин, Х. Шохолдоров, М. Тўраев, Ў. Тўлаганов, В. Матева каби ишчилар иштирокида синовдан ўтказилади. Машиналар ишга туширилиши билан меҳнат унумдорлиги анча ортади.

БОСМАДАН ЧИҚДИ

«КЕЛАЖАККА ПЕШВОЗ ЧИҚИБ»

Ғ. Ғулом номли республика бадиий адабиёт нашриёти талантли ўзбек ёзувчиси, академик Ғафур Ғуломнинг танланган шеърлар тўпламини рус тилида 10 минг нусхада босмадан чиқарди.

Асарга Ш. Рашидов кириш сўзи ёзган. Яхши безалган китобга 80 та шеър киритилган.

Шоир асарларини рус тилига таржима қилишда таниқли совет ёзувчилари М. Грибачёв, В. Державин, Л. Пеньковский, С. Липкин, К. Симонов, С. Северцев, Р. Казакова ва бошқа кўпгина шоирлар қатнашди.

«Встречая будущее» тўплами — поэзия ихлосмандлари учун энг яхши совғадир.

* * *

Нашриётда тошкентлик ёш ёзувчи Л. Кузьминанинг «Борька, сен ким билан?» қиссаси ҳам босилиб чиқди.

Қисса студентлар, уларнинг кундалик ҳаёти тўғрисида ҳикоя қилади. Уларнинг катта дўстлиги, ўқиши, меҳнати ва муҳаббати улуғланади.

Китобда лирик қаҳрамонлар Вадим, Борька, Галянинг ҳаёт ҳақидаги ўйлари, текинхўрларга қарши кураши яхши тасвирланган.

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда Тошкентда ҳаво очиқ бўлади, шимоли-шарқдан секундига 3—7 метр тезликда шамол эсади. Ҳарорат кечаси 1—2 даража иссиқ бўлади. Кундузи 12—14 даража иссиқ бўлади.

«ТОШКЕНТ» СЕЙСМИК СТАНЦИЯСИ ХАБАР БЕРАДИ

Кеча кечаси ва бугун эрталаб ер қимирламади.

ШТАТСИЗ ИНСПЕКТОРЛАР

Тошкент шаҳар халқ контроли комитети ўзининг меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятлари бюроси, маиший хизмат, енгил ва озиқ-овқат саноати савдо ва жамоат овқатланиш бўлимларига, қурилиш индустрияси секторига 13 кишини штатсиз инспектор қилиб тасдиқлади. Булар орасида «Зангори экран» бирлашмасининг бош инженери Г. И. Романихина, Самарқанд кооператив институти Тошкент филиалининг старший лаборанти Р. Толибжонов, Ўзбекистон ССР Давлат плани нархлар бўйича Давлат комитетининг старший экономисти Х. Узоқова ва бошқалар бор.

МЕБЕЛСОЗЛАР МАЖБУРИЯТИ

«Таштекстильмаш»чилар чақиригига сидқидилдан қўшилиб, шаҳримиздаги кўплаб корхоналар Улуғ айём—Октябрь Социалистик революциясининг 50 йиллиги шарафига юксак мажбуриятлар қабул қилмоқдалар.

«Шарқ» мебелсозлик фирмасининг коммунистик меҳнат зарбдорлари, коммунист ва комсомоллари ҳам бу ватанпарварлик ташаббусига қўшилиб. 1966 йилги план топшириқларини шу йилнинг 28 декабрида адо этишга аҳд қилдилар. Келгуси йил топшириғини эса 27 декабрда бажариб, пландан ташқари 50 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарадилар.

Ишлаб чиқариш процессини механизациялаш ва янги технологияни жорий этиш эвазига пландан ташқари 0,7 процент маҳсулот тайёрлайдилар.

Шу давр ичида учта ёғоч қуритиладиган металл камералар қуриб ишга туширилади. Лак қуйиш линиясида шкафларни пардозлашнинг янги технологияси ўзлаштирилади, иккита кенг лентали шлифовкалаш станоги ўрнатилади.

Фирмада фанерларни бичиш, стул ясаш ва пардозлаш-йиғув цехлари битказиб, ишга туширилади. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш эвазига маҳсулот таннархини камайтиришга эришилади. Жумладан 10 минг киловатт соат электр қуввати 10 минг сўмлик хом ашё ва материал тежаб қолинади. Ишлаб чиқаришга кетадиган сарфлар келгуси йили бу йилга нисбатан 50 процент камайтирилади. Корхона коллективи пландан ташқари 20 минг сўмлик даромад олишга эришишга аҳд қилган.

Ишлаб чиқарилаётган мебелларнинг сифати тобора яхшилаб борилади. Рационализаторлар ва ихтирочилар ҳаракатини кенгайтириб, ҳар ўн ишчининг бири рационализатор бўлишига эришилади. Йил давомида 60 минг сўмлик самара берадиган 120 рационализаторлик таклифи ишлаб чиқаришга жорий этилади. Корхонада коммунистик меҳнат учун социалистик мусобақа янада авж олдириб юборилади.

ТАШАББУСНИНГ ҚАНОТИ БОР

Таштекстильмашчиларнинг ватанпарварлик чақириғига якдиллик билан қўшилиб, ишни янгичасига қайта ташкил этаётган «Подъёмник» заводининг ўртоқ Л. М. Иоффе бошчилик қилаётган иккинчи механика цехи ишчилари Октябрнинг 50 йиллиги байрами шарафига бошланган социалистик мусобақани қизитган ҳолда меҳнат қилмоқдалар.

— Коллективимизнинг ҳар бир аъзоси бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилмоқда,—дейди коммунистик меҳнат бригадаси бошлиғи Михаил Самохвалов.—Биз айниқса маҳсулотнинг сифатли бўлиши учун курашмоқдамиз. Чунки биз ишлаб чиқараётган улкан, бақувват кўтарма кранлар катта қурилишларда, республикамизнинг турли жойларида муҳим ишларни бажармоқда Пойтахтимизда қизғин қурилиш бораётган ҳозирги кунда биз чиқараётган маҳсулотнинг аҳамияти янада ошиб кетди.

«Таштекстильмаш» заводининг коммунистик меҳнат коллективлари жуда яхши ташаббус бошлаб бердилар. Уларнинг бу даъвати шаҳримиз корхоналарининг коммунистик меҳнат бригадалари томонидан қизғин қўллаб-қувватлаб кутиб олинмоқда. Бизнинг бригада коллективи ҳам бу чақириққа ўз овозини қўшади. Бригадамиз икки йиллик топшириқни 1967 йилнинг 7 ноябрига қадар тўла бажаришга аҳд қилди.

Г. Газизов С. Карабитский, Р. Хомитов каби азамат ишчиларимиз маҳсулотнинг сифатли бўлиши учун курашиб, ойлик топшириқларни ҳамиша 120-140 процент қилиб бажараётирлар. Коммунистик меҳнат зарбдорлари бўлган бу азамат йигитлар ишдагина эмас, турмушда ҳам давримизнинг илғор кишиси деган номга доғ туширмасликка ҳаракат қилмоқдалар.

Ўртоқ Самохвалов, бундан ташқари, маҳсулот ишлаб чиқаришда тежамкорликка катта аҳамият бераётганликлари тўғрисида ҳам гапириб берди. Бригада 9 ойлик планни муддатидан илгари бажариб, пландан ташқари 1365 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарган.

— Корхонамиз сентябрь ойининг ўзида,— дейди цех бошлиғи ўртоқ Иоффе,—Польша ва Болгария республикаларига иккита беш тонналик кўтарма кран жўнатди.

Бутун корхонамиз коллективи улуғ айёмни меҳнатда улкан муваффақиятлар билан кутиб олиш учун фидокорона меҳнат қилмоқда. Коммунистик меҳнат бригадаларимиз аъзолари ҳам Октябрь 50 йиллиги номли бригада деган шарафли номни олиш учун курашаётирлар ва шубҳасиз бунга эришадилар.

Халқ контроли амалда

ХАЛҚ МУЛКИ МУҚАДДАС

Куйбишев район ижроия комитети табиий офат — зилзиладан зарар кўрган аҳолини турар жой билан таъминлаш, уларга моддий ёрдам кўрсатиш, ремонт объектларини қурилиш материаллари билан таъмин этиш йўлида анчагина ишлар қилди. Бироқ қурилиш матералларини тақсимлашда қонунга хилоф ҳаракатлар юз бераётгани ҳақида ҳақли шикоятлар тушди.

Республика Халқ контроли комитетининг район халқ контроли комитети билан биргаликда ўтказган текширишлари натижасида шикоятларнинг аксарияти тўғри эканлиги аниқланди.

Айрим гражданлар бир неча манбаълардан — ишлаётган ташкилотларидан, ижроия комитетидан ва қизил ярим ой жамиятидан пул ёрдами олганлар. Масалан, К. Левинская, А. Горбан кабилар район ижроия комитетидан 170 сўм ва қизил ярим ой жамиятидан 250 сўмдан пул олганлар. Айрим ҳолларда район ижроия комитети гражданларга ҳеч қандай асоссиз пул ёрдами берган. Ёрдам пули беришни жамоатчилик асосида иш олиб борувчи комиссияларга топшириб қўйилган. Бироқ, улар иши фаолияти устидан ўз вақтида назорат қилинмаган. Улар эса ишончни тўла оқлай олмаганлар. Район Советининг депутати М. Султоновнинг текшириши бўйича, район ижроия комитети генерал Петров кўчасидаги 33-уйда турувчи комиссион магазин сотувчиси Х. Повлевскийга 120 сўм миқдорида ёрдам пули берган. Ваҳолонки, Х. Повлевскийнинг уйи ҳам, ҳеч қандай буюмлари ҳам зилзиладан зарар кўрмаган. Шаҳар социал таъминот бўлимининг ходими М. Макаровга уйини ремонт қилиш учун берилган 166 сўмдан ташқари 70 сўм миқдорида моддий ёрдам ҳам кўрсатилган. Аниқланишича, унинг уйидаги мебеллари ҳам, уй анжомлари ҳам зарарланмаган.

Шахсий уйлари зарар кўрган гражданларга қандай ёрдам кўрсатилаётганлиги ҳали тўла текширилмаган, бироқ бунда ҳам қўпол хатоларга йўл қўйилаётганлиги аниқланмоқда.

Ўзбекистон ССР Молия министрлигининг контроль ревизия бошқармаси томонидан ўтказилган текшириш натижасида ремонт ишлари миқдори нотўғри белгиланаётганлигига оид 11 та факт аниқланган. Натижада 1430 сўм миқдорида пул ва қурилиш материаллари ортиқча берилган.

Райондаги 17-квартком бўйича ижроия комитет комиссиясининг аъзоси Л. Кузнецовга капитал ремонт учун 150 сўм ва 105 сўмлик миқдорида қурилиш материаллари олиш учун ордер берилган. Унинг оила аъзолари ҳаммаси бўлиб икки кишидан иборат. Унинг уйи эса ҳеч қандай ремонтга муҳтож эмас. Берилган пул ва ордер ижроия комитет томонидан қайтариб олинди.

В. Косарева деган аёлга (унинг эри 17-квартком раиси ва ижроия комитет комиссиясининг аъзоси) уйини ремонт қилиш учун 200 сўм пул ва 124 сўмлик қурилиш материаллари олиш учун ордер берилган. Қурилиш ишлари бўйича инженернинг хулосасига қараганда, унинг уйи шунчалик шикастланган-ки, ремонт ишлари учун ҳаммаси бўлиб 6 сўмлик материал етади.

Ана шундай қалбаки йўл билан 21-квартком раиси А. Абдураҳмонов ҳам 259 сўм пул олган.

Юқорида келтирилган фактлар қизил ярим ой жамияти ҳам, район молия бўлими ҳам давлат маблағларининг сарф қилинишига етарли масъулият билан қарамаганликларини кўрсатади.

Мазкур масала яқинда район партия комитети бюросида кенг муҳокама қилинди. Айбдор шахслар партиявий, маъмурий йўл билан жазоландилар. Бу ишларга алоқадор ташкилотларга мавжуд камчиликларни тезда тугатиш топширилди.

А. ҚОЗИЕВ,
Куйбишев район халқ контроли комитетининг раиси

КЎП ҚАВАТЛИ УЙЛАР РЕМОНТИГА ЭЪТИБОР КУЧАЙТИРИЛСИН

Республика ҳукумати қарорида кўп қаватли биноларни қайта тиклаш қатъий графиги белгилаб берилган. Ана шу графикка биноан белгиланган объектларни топшириш асосан сентябрь ойига мўлжалланган эди.

Бироқ, мана, октябрь ойи ҳам бошланди. Қиш эшик қоқмоқда. Аммо, кўп қаватли биноларни тиклаш ва уларни фойдаланишга топшириш суръати ҳамон суст. Наҳотки вақтнинг ўтиб бораётганини «Главташкентстрой»га қарашли айрим трест ва қурилиш бошқармаларининг раҳбарлари сезмаётган бўлсалар.

Халқ контроли комитети томонидан ўтказилган текшириш натижалари шуни кўрсатиб турибдики, кўп қаватли турар жой биноларини тиклаш ишлари графиги ҳамма ерда қониқарли бажарилаётгани йўқ. Сентябрь ойида топширилиши лозим бўлган 84 бинодан фақат 7 тасидагина белгиланган ишлар бажарилган, холос. Қолган объектларда ишлар жуда секинлик билан бормоқда. Айримларида ҳали бошлангани ҳам йўқ.

Меҳнатнинг тўғри ташкил этилмаганлиги, қурилиш мастерлари, прораблар ва участка бошлиқлари томонидан ишга етарли даражада эътибор берилмаганлиги ва назорат бўлмаганлиги сабабли баъзи жойларда ишни сифатсиз бажариш ҳоллари ҳам юз бермоқда. Қурилишда қатнашаётган ишчиларга қурувчилик касбини эгаллашларига етарли эътибор берилмаётир.

Шундай ҳам бўладики, объектларда бевосита иш устида бўлиши лозим бўлган мастерларни топиш қийин. Масалан, еттинчи трестнинг (бошлиғи И. Маев) Пушкин кўчасидаги 29-уйда тиклаш ишлари олиб бораётган 42-қурилиш бошқармасида (бошлиғи М. Орифхонов) участка мастери номигагина бор. Аммо, уни топиш амри маҳол. Олиб борилаётган ишлар прораб Яковлев бошчилигида қилинмоқда. Бу албатта ишнинг сифатига ҳалал етказади. 8, 9, 10-трестларда ҳам аҳвол ана шундай.

Водопадная кўча, 39-уйдаги объект 9-трестга (бошлиғи Л. Пономарёв) қарашли 51-қурилиш бошқармаси (бошлиғи Ю. Сараблин) томонидан 20-сентябргача тугатилиши лозим бўлган ишлар. 23 сентябрь куни ўтказилган текширишда аниқланишича, умумий ишнинг фақатгина 10 проценти бажарилган, холос.

Кўп қаватли биноларни тиклаш ишларининг суст олиб борилишига яна бир сабаб объектларнинг қурилиш материаллари билан, айниқса металл ускуналар билан ўз вақтида таъмин этилмаётганлигидир. Бутун бригадалар цемент, алебастр, тахта ва бошқа қурилиш материаллари етказиб берилмаётганлиги учун ҳафталаб бекор қоладилар. Юқоридаги сабабларга кўра Тарас Шевченко кўчасидаги 7/19, 22.26, Пролетар кўчасидаги 37, Чехов кўчасидаги 4, 6, Кафанов кўчасидаги 21, Апанасенко кўчасидаги 33-уйларнинг ремонти тўхтаб қолган.

Қурилиш материаллари ва механизмлар ўз вақтида етказиб берилмаганлиги сабабли генерал Петров кўчасидаги 125-уйни тиклаш ишлари июль ойидан то 25 августгача тўхтаб турди.

7, 8, 9, 10-трест раҳбарлари (И. Маев, Б. Петросов, Л. Пономарёв, И. Мизик ўртоқлар) йўл қўйган хатоларини тезликда бартараф этиш, объектларни қурилиш материаллари билан ўз вақтида таъмин этиб туришни тўғри ташкил этиш йўлларини ўйлашлари лозим.

Бунга меҳнатни тўғри ташкил этиш, қурувчиларнинг ҳар бир қимматли минутини бекорга ўтказмай, унумли фойдаланиш йўли билан эришиш мумкин.

Ниҳоят шуни айтиш керакки, республика ҳукуматининг зилзиладан зарарланган Тошкентдаги кўп қаватли турар жой биноларини тиклаш тўғрисидаги қарорини тезкорлик билан бажариш шу куннинг энг муҳим вазифаларидандир.

Т. ПУСТОВАЯ,
шаҳар халқ контроли комитетининг инспектори.

Ортиқча харажатлар

Пойтахтда юз берган табиий офат айрим қурилиш бошқармаларидаги нопок кишиларнинг ножўя ҳаракатларига қўл келди. Улар зилзиладан зарар кўрган хонадонларни сифатсиз ва пала-партиш ремонт қилиш билан бирга ремонт учун сарф бўлган харажатларни истаганларича ошириб кўрсатишни ўзларига эп кўрдилар.

Яқинда Киров район халқ контроли комитети ўзининг навбатдаги мажлисида 49-қурилиш бошқармаси (бошлиғи К. Назирбеков) томонидан турар-жой биноларини ремонт қилиш ишлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисида қайта ўтказилган текшириш натижаларини муҳокама қилди. Фақатгина Обсерваторская кўчаси 19-уйдаги хонадонларнинг ремонтида қурилиш бошқармасининг прораби А. Вдовин бажарилган ишларини 1757 сўм 32 тийин миқдорида ортиқча қилиб кўрсатган. Шунингдек, пишиқ ғишт, цемент, оҳак, қум ва бошқа қурилиш материаллари сарфни ҳам ҳаддан ташқари ортиқча қилиб кўрсатган.

Ремонт ва тиклаш ишлари учун қурилиш бошқармасига кўплаб материаллар келтирилади. Аммо уларнинг қанча олинаётганлиги ва сарф қилинаётгани тўғрисидаги ҳисоб-китоб қониқарсиз олиб борилади. Юқорида кўрсатилган ортиқча сарфлар ана шунинг оқибатидир.

Яна бир мисол, прораб В. Ососнов июнь ойида 17,6 тонна цементни, 8 кубометр тахтани ва 1583 дона ғиштни ортиқча ёзган.

Бу фактлар шуни кўрсатадики, 10-уй-жой эксплуатация конторасн (ЖЭК) бошлиғи Т. Дубровина ва айниқса техник Л. Воронков ўртоқлар томонидан ремонт ишларининг борилиши ва унга қилинаётган харажатлар ҳажми етарли назорат қилинмаган.

Яна шуни айтиш керакки, 49-қурилиш бошқармаси раҳбарлари прораблар ишини ўз вақтида текшириб турмаганлар. Ишнинг ўзибўларчиликка ташлаб қўйилиши натижасида давлат томонидан ажратилган маблағлар беҳуда сарф бўлаверган.

Юқорида айтилган нуқсонларни яқинда текширишдан ўтказган Киров район Халқ контроли комитети 49-қурилиш бошқармасида аниқланган кўзбўямачилик тўғрисидаги материалларни маъмурий органларга юборишга қарор қилди. Турар жой бинолари ремонтининг боришига қониқарсиз қараганлиги учун бош инженер Ю. Прокоповичга қаттиқ виговор эълон қилинди.

Халқ контроли почтасидан

Ремонт нега кечикяпти

Олмазор кўчасида ғиштдан қилинган иккита икки-қаватли уй бор. Уларнинг бирида Чирчиқ дарёси ўнг соҳилидаги районлараро каналлар бошқармасининг идораси жойлашган, иккинчисида шу идора хизматчилари яшайдилар. Зилзила натижасида ҳар икки уй зарарланган.

Август ойининг ўртасида идора бўлиб турган биринчи уйни ремонт қилиш учун 10-қурилиш трестига қарашли 57-қурилиш бошқармаси ўрток Қурбонов бошлиқ қурилиш бригадасини юборди. Улар уйнинг ёрилган жойларини, деворларини нари-бери сувоқдан чиқариб, оқлаб кетдилар. Уларнинг ўрнига Бекало ва Гекас ўртоқлар бошлиқ биринчи қурилиш участкасининг ремонтчилари келишди. Улар «Узгипротяжпром» лойиҳа институти тақдим қилган лойиҳа асосида бошқатдан ремонт қилишга киришдилар.

Шуни айтиш керакки бу ремонтчилар ҳам ремонт ишларини проектда кўрсатилгандек олиб бормаётирлар. Улар ҳар икки уйнинг ремонтини ўзлари хоҳлаганча қилмоқдалар, бракка йўл қўймоқдалар. Уйларнинг печкалари ўтин ёқишга мослаб қайта қурилмоқда. Ваҳолонки яқинда бу уйларга газ ўтказилади ва печкаларни яна қайтадан қуришга тўғри келади.

Уйнинг тутун мўрилари сейсмик шароитга чидамли қилиб, ўт кетиш хавфидан мустасно қилган ҳолда қайта тикланмаётир.

Ҳар икки уйда ҳам ремонт ишлари актсиз ва сметасиз олиб борилмоқда. Бунинг устига қилинадиган ишларнинг графиги тузилмаган. Шунинг учун ҳам иш судралмоқда.

Шуни ҳам айтиш керакки, заказчи — Тошкент шаҳар ижроия комитети капитал қайта тиклаш бошқармасининг Чилонзор районидаги вакили ремонт ишлари устидан контролни сусайтириб юборган.

Худди ана шу 57-қурилиш бошқармасининг ишчилари 9-январь кўчаси, 1-тупикдаги 9-уйни ремонт қилиш учун 15 сентябрда келишди.

Улар 4 та хонанинг томини бузиб қўйдилар. Лекин шундан бери ремонтчилар кўринмай кетдилар. Уй комитетининг раиси ўртоқ Баршчёвнинг сўзига қараганда, ҳужжат бўлмаганлиги туфайли ремонт тўхтатиб қўйилган.

Шу кўчадаги 16- ва 18-уйларнинг ремонти билан боғлиқ бўлган ҳангомалар улардан ҳам қизиқ. Бу уйларнинг ремонти аввал 153-трестга топширилди. Бир оздан кейин 10-трестга ўтказилди. Ҳозир «Средазгипросовхозстрой» деган ташкилотга берилди. Ҳукумат комиссиясининг қарорига мувофиқ бу уйлар 20 октябргача ремонтдан чиқарилиши керак. Лекин ҳалигача ҳеч қандай иш қилишгани йўқ. Одамлар ҳалигача ҳовлида, палаткаларда, яшаб келмоқдалар.

Юқорида кўрсатилган қурилиш трестлари, бошқарма бошлиқлари ремонт ишларини тезлаштиришлари ва сифатига эътибор қилишлари лозим.

Х. БУХОРБОЕВ, Г. ПУПКОВ, В. ГРИГОРЬЕВ.
Чилонзор район халқ контроли комитетининг штатсиз инспекторлари.
В. КАРП.

Прорабнинг найранглари

47-қурилиш-монтаж бошқармасининг прорабини ҳамма ҳурмат қилиб, «Василий Пантелеевич» деб атайди. Лекин кўпчилик унинг қилаётган найрангларидан беҳабар бўлса керак.

Герман Лопатин кўчасидаги (Фрунзе районн) 62/36 уйда жойлашган 4 та квартирани ремонт қилиш ишига прораблар виждонсизларча муносабатда бўлишди. Лопатин кўчаси бўйича прораб 11-уйдаги биринчи квартиранинг томини шифер билан ёпиб берди. Шу уйдаги иккинчи квартира 14 сентябрь куни толь билан ёпилган эди. 15 сентябрда эса 47-қурилиш-монтаж бошқармасининг прораби Василий Пантелеевичнинг кўргазмасига биноан бу квартирага ёпилган толь олиб ташланиб, шифер қоқиб берилди.

Худди шу уйдаги учунчи квартирада мен яшайман 1-квартирада эса акамнинг хотини — кампир яшайди. Бизнинг квартиралар шифер билан ёпилмади. Мен 1925 йилдан буён КПСС аъзосиман. 1932 йилдан буён шу уйда яшаб келаман. Улуғ Ватан урушнинг қатнашчисиман. Акамнинг хотини ҳам икки ўғлини урушда йўқотган. Шунга қарамай бизнинг оиламизга ана шундай адолатсиз муносабатда бўлмоқдалар.

Мен бу ноҳақ ишдан норози бўлиб, район уй-жой бошқармаси бошлиғи М. Абдураҳмоновга ариза берсам, аризамни қабул ҳам қилмади.

Г. ПАЛИВОДА,
Тошкент қишлоқ хўжалик институти архив мудири.

Қурувчилар ҳормасин!

Пушкин кўчасидаги 44-уйнинг ҳовлиси ҳақиқий қурилиш объектига айланди: қурилиш материаллари, оҳак, алибастр, цемент қорадиган идишлар, қум, ғишт уйимлари; уйнинг ҳамма қаватларида ремонт ишлари қизғин бормоқда.

— Ҳорманглар! — Мурожаат қилдик қоришма олдида турганларга.

— Саломат бўлинг! — Жавоб беришди улар ва ўз ишларида давом этишди. Уларнинг бири шу участка мастери Анатолий Ревик эканлигини билдик.

— Ишларимиз яхши боряпти, — деди барвастадан келган Анатолий. — яқин кунларда мана бу тўрт қаватли уйни ҳам қўлдан чиқарамиз. Ишларимизга студентлар, солдатлар катта ёрдам беришяпти.

Комплекс қурилиш бригадасининг бошлиғи Я. Фатеновский бизга Курскийдан ёрдамга келган В. Гречихина ва С. Бобриковалар яхши ишлаётганини айтди-да, уни кутиб турган юк машинасига ўтириб, қурилиш материаллари олиб келгани кетди.

Гали Абубакирович Иброҳимов бошлиқ комплекс бригада аъзолари билан учрашдик. Бригада бошлиғи билан бирга тўрт киши: Н. В. Пекалов, Р. Т. Куроедов, И. Е. Карлов — буларнинг ҳаммаси ҳам дурадгор, ҳам сувоқчи, ҳам ғишт терувчи. Бугун улар хоналарнинг шипларини қуруқ сувоқдан чиқариб бўлдилар. Куннинг қолган қисмида Жуковский кўчасидаги болалар боғчаси деворларини маҳкамлаш учун ушлагичлар тайёрлашяпти.

— Бригадамизда 11 киши ишлайди, — дейди бўёқчилар бригадасининг бошлиғи Василий Степанович Краснов, — уларнинг ҳаммаси ҳам виждонан ишлашади. Агар фамилиялари керак бўлса, марҳамат: Г. Сушко, Б. Маназаров, Э. Тожибоева, В. Борисова... ўн икки квартиранинг ҳамма хоналарини балконларини оқлаб чиқдилар. Бугун полларини бўяшга бошладилар. Икки кундан сўнг тамом қилишади.

— Сержант Иван Добиндашнинг бўлинмаси ва ирригация институти биринчи курс студентларидан ўн етти киши оғиримизни енгил қилишяпти, — таъкидлайди мастер Анатолий Ревик. Студентлардан Муҳаммад Маҳмудов, Йўлдош Рўзиметов, Турдиқул Абдумажидов Раҳмат Лолаевлар ғишт, қум, цемент, сувни ўз вақтида етказиб беришяпти. 10 октябргача бу уйни ҳам тугаллаймиз.

— Кейин қаерга жиласизлар? — сўрадик ундан.

— Ҳали ишларимиз кўп, 15-поликлиника, Жуковский кўчасидаги 7, 9, 47-уйлар, болалар боғчасини ремонт қилишимиз керак. Тошкентда уйлар ремонти тугагандан сўнг, янги уйлар қуришга киришамиз.

7-қурилиш трести ишлаб чиқариш бўлимининг бошлиғи О. Козмидиади тўғри айтган экан — Галина Исаковна Черткова бошчилигидаги қурилиш участкасининг ходимлари зилзиладан зарар кўрган уйларни ремонт қилишда ҳақиқатан ҳам яхши ишлаётирлар.

Улар табиий офат юз бергандан бери дам олиш кунисиз ишлашяпти. Мастер бўлса кечаси ҳам ухламайди, — ишчилар ўз вақтида иш ҳақини олишлари учун ведомост тайёрлаш зарур.

Қурувчи-ремонтчилар ҳормасин!

М. РАҲИМОВ.

Сергели салобати

Сергели сўзи эндиликда миллион-миллион кишиларга таниш бўлиб қолди. Сергелимиз азамат Тошкентнинг йўлдоши сифатида хизмат қила бошлади.

Ҳа, зилзила бизнинг шаҳримизга катта зарар келтирди. Унинг оқибатларини тугатишга отланган пойтахтимиз меҳнаткашлари Тошкентни қайта тиклаш ишига бир жон бўлиб отландилар, бўш ётган майдонларга ҳаёт олиб келдилар. Шундайлардан бири Сергели бўлди. У азамат Тошкентимизга мангу йўлдош, қўлдош бўлиб қоляпти.

Йўлимиз тушиб Сергели шаҳарчасини кездик Бу ерда ақл бовар қилмайдиган шундай ишлар амалга оширилятики, агар уни бундан ўнбеш-йигирма йил илгари кўрган ҳар қандай қария «тавба» деб ёқа ушлаши турган гап эди.

Сергели зилзиладан зарар кўрган оилаларни ўз илиқ бағрига ола бошлади. Бундан атиги бир неча кун илгари бир неча юз оила бу ерда қурилган шинамгина квартираларга кўчиб кирди, ҳовли тўйлари ўтказди Ўшандан буён, ҳозир ҳам Сергели қурувчилари кунда ўн-ўн бешта уйни битказиб, квартиралар калитини одамларга беришяпти. Ҳозир бу ерга борсангиз, кишиларнинг кўчиб келаётганлигини, ҳовлиларда хушчақчақлик ҳукм сураётганлигини кўриб бениҳоя қувонасиз.

Мана биз икки марта жанговар Қизил Байроқ орденли Болтиқ флоти қурувчилари ҳузуридамиз. Улар Сергелида уй-жойлар қуришда бошқаларга қараганда ибратлироқ ишлашяпти.

— Сергелида янги йилгача 150 минг квадрат метр уй-жой қурамиз! Шу шиорни турмушга татбиқ этишда Болтиқ бўйи азаматлари — ажойиб денгизчилар алоҳида жасорат кўрсатишяпти. Улар бутун қурилиш материалларини Болтиқ бўйи республикаларидан олиб келишган. Ўз материаллари билан бизга бежирим бинолар қуриб армуғон этишяпти. Шу ҳарбийлар кучи билан сентябрь ойи давомида ўн икки квартирали учта уй-жой биноси фойдаланишга топширилди. Бу уйлар ҳарқандай об-ҳаво шароитига ҳам мослаштирилган.

Бизга янги битказилган коттежларни кўрсатишди. Жуда ажойиб иморатлар. Шундай коттежлардан уч юз тўқсонтаси қуриб битказилганлиги кишини ҳайратга солади. Ҳар бир коттеж ёнида уч сотих ер бор. Бу ерга дарахт ўтказиб, уни боғ қилса, гулзор қилса, токзор қилса жуда-жуда ярашиб тушади. Кўчиб келаётганлар худди шундай қилиш орзусида. Ҳадемай кузги дарахт ўтказиш пайти келади. Сергели коттежлари олдига ҳам дарахтлар ўтқазилади.

Ким билан гаплашманг, қайси қурувчининг ҳузурида бўлманг, у Сергели тўғрисида, Тошкент ҳақида тўлқинланиб гапиради. Шу қурилишда қатнашаётганлигидан, азим шаҳар бунёд этиш ишига ҳисса қўшаётганлигидан мамнун эканлигини изҳор этади. Шундайлар билан учрашмоқчи бўлсангиз, сизга даставвал Виктор Санников билан Николай Санниковларни кўрсатишади. Сиз уларни ака-ука деб ўйларсиз. Йўқ, улар фамилиядош. Лекин ўзлари ҳам, ишлари ҳам бири-бирига ўхшаб кетади. Бу иккала қурувчи тиниб-тинчимайди, топшириқни икки баравар ошириб бажаради. Зарур бўлганда, тунлари ҳам қурилишда ишлашади.

— Қиш яқинлашиб келяпти, — деди Виктор Санников. — Ўша кунларгача биронта оила ҳам бошпанасиз қолмаслиги керак. Биз буни қалбдан ҳис этамиз. Шундай бўлгач, ҳаво очиқ ва илиқ кезларда ғайрат кўрсатиб ишламасак, қачон ишлаймиз. Бунака об-ҳавони заказ қилиб ҳам олиш мумкин эмас, — дейди у ҳазиломуз.

Оддий бир солдатнинг ана шу сўзларида олам-олам мазмун борлиги ўз-ўзидан аён бўлиб турибди. Чунки у совет солдати, советлар замонасида улғайган, қардошлик оиласида тарбияланган киши.

Бизга дурадгор солдатларни кўрсатишди. Айниқса М. М. Розенко бошлиқ ўн уч кишидан иборат ҳарбий қурувчилар бригадасининг шу кеча-кундузда олиб бораётган иши киши диққатини ўзига тортмай қўймайди. Йигитларнинг ҳаммаси ёш, навқирон. Улар жангда бўлмаган, уруш нималигини бошидан кечирмаган. Бироқ жанггу-жадаллик билан меҳнат қиламиз, қурилиш фронтида мардлик ва шижоат кўрсатамиз, дейишади. Тўғри айтишади. Ҳозирги кунда қурилиш фронтидан муҳимроқ. Тошкентни тиклашдан жанговарроқ, Сергелига сайқал беришдан олижанобдироқ фронт — иш бўлмаса керак. Чунки ҳали ҳам неча-неча оилаларимиз вақтинча чодирларда яшашяпти. Лекин уларнинг руҳи тетик. Чунки бугун бўлмаса эртага янги квартираларга кўчиб киришишини аниқ билишади улар.

Ҳарбий қурувчи ўрток Розенко солдатлари билан суҳбатлашганимизда ана шулар ҳақида гапириб беришди. Уларни ҳақиқий ватанпарвар, чинакам дўст, биродар деса арзийди. Ўн уч кишининг ҳаммаси кунлик топшириқни уч баравардан ҳам ошириб бажаришаркан. Шу бригаданинг ўзи қисқа вақт ичида иккита саккиз квартирали уй қуриб берди, ҳар бири 21 хонали 27 та ётоқхонанинг муддатидан илгари фойдаланишга топширилишига муносиб ҳисса қўшди.

Ҳарбий қурувчилар янгилик сари интилиб, биноларни тезроқ фойдаланишга топширишда ҳам алоҳида ўрнак кўрсатишяпти. Қурилиш пешқадами Г. Д. Векуа бошлиқ комплекс бригада иши айниқса ибратлидир. Бу бригада топшириқларни ҳамиша 160 — 165 процент бажариб келяпти. Бригада аъзолари уй-жой қурилиши билан боғлиқ бўлган барча ишларни бир йўла амалга оширишади: биров рама ясайди, яна иккинчиси эшикка уннаса, бошқаси монтаж ишлари билан шуғулланади. Хуллас, шу бригада қайси объектга бормасин, қайси қурилишга қўл урмасин, иш бирдан юришиб кетади, бино бир йўла тайёр бўлади. Бошқа ҳарбий округлардан келган қурувчилар ҳам Г. Д. Векуа бригадасидан ибрат олиб, уй-жой қурилишини комплекс асосда олиб бориш учун курашмоқдалар. Янгиликнинг қаноти бор деганларидек, мазкур бригаданинг қурилишни комплекс асосда ташкил этганлиги тўғрисидаги хушхабар бутун Сергели бўйлаб тез тарқалди. Қолган 50 минг квадрат метр уй-жойни комплекс асосда қуриб битказиш учун кураш қизғин тус олмоқда.

Шу кунга қадар Тошкент Йўлдоши — Сергелида юз минг квадрат метр уй-жой қурилиб, одамларга армуғон этилган экан, бу улкан ишда ҳар бир жангчи — қурувчининг ҳиссаси бор.

Сиз Сергели томон борар экансиз, кўз ўнгингизда чиройли бир шаҳарча намоён бўлади Бу шаҳарча йиллар ўтиб ўз савлатини, салобатини ҳусн-латофатини кўз-кўз қилиб туриши шубҳасиз. Ўшанда ҳам у азим Тошкентимизнинг ажралмас йўлдоши бўлиб қолажак.

С. ҚОДИРОВ.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ОНАГА ҒАМХЎРЛИК ШУМИ?

Ҳурматли редакция, мен газеталарга сира хат ёзган эмасман. Ушбу хатни ёзишга мажбур бўлдим. Бунга сабаб-қуйидаги воқеа бўлди:

Нима бўлди-ю эндигина уч ёшга тўлган Гулнора қизим бетоб бўлиб қолди. Врачларимиз уни дарҳол касалхонага жойлаш зарурлигини айтишди ва қоғоз ёзиб беришди.

Қизимни «Тез ёрдам» машинасида 3-болалар юқумли касалликлар шифохонасига олиб бордим. Уч яшар қизим билан касалхонада ўзим қолмоқчи бўлдим. Аммо навбатчи врач:

— Бизда шароит яхши тарбиячилар, ҳамширалар болангизга парвона бўлишади, бир ҳафтага қолмай, касалманд қизингизни ҳеч қандай дардсиз, соғайтиб олиб чиқиб кетасиз. — деб қолди.

— Ҳаммасига махсус одамларимиз бор. Хавотир олмай, хотиржам ишингизда ишлайверинг, зерикса, мана бу ўйинчоқларни берамиз, — деди навбатчи врач шкаф тўла турли ўйинчоқларни кўрсатиб.

Шунча гапдан кейин қизнинг бир ўзини ёлғиз қолдириб келмай иложим қолмади.

Ўзим ишлаяпману, хаёлим қизимда. Бундай ҳолатни она бўлганлар билади. Ишдан чиқибоқ катта қизим беш ёшли-Нигорани боғчадан олишга ошиқаман. Сўнг уни қўни-қўшнилар назорати остида қолдириб, врачлар буюрган гаомдан қизимга олай, деб бозорга югураман.

Шундай қилиб 10 кун ўтди. Аммо қизим касалхонадан соғайиб чиқмади. Даволовчи врач Нина Федоровна Пергат сўзича, қизимнинг аҳволи яхши, бемалол, чопқиллаб ўз уйидагидек юрибди, даволашни муваффақиятли давом эттиряпмиз, дейди.

— Иштаҳаси қалай, йиғламаяптими?

— Йиғлаш қаёқда, хотиржам бўлаверинг, яхши боқишяпти.

14 кун деганда қизим билан учрашдим. Унга қараб ўз кўзларимга ишонмайман. Озиб-тўзиб кетган, ранги йўқ, руҳсиз кўринади. Аввалги шўхлигидан нишон қолмабди. Юм-юм йиғлаб, касалхона бош врачи Александра Петровна Удаловага учрашдим. Ундан қизим ёнида қолишимни ва бу аҳдимга рухсат берилишини ёлбариб сўрадим.

— Сизга на ётоқ берилади ва на овқат,— деди бош врач.

— Вой майли, керак эмас. Қизим тезроқ соғайиб кетса бўлгани, — дебман мен ўшанда.

Шундай қилиб онабола касалхонага тушиб қолдик. Ана шундагина ҳақиқий аҳволни ўз кўзим билан кўрдим-да, ёзмасдан туролмадим.

Қизим касалхонага тушган куниёқ йиғлай бошлабди. У кундузи ҳам, кечалари ҳам йиғларкан. Буни кейинчалик қизим билан бир хонада ётган беморлар айтишди.

Қизим врач берган дори билан оналик меҳрини олабошлагач 8 кун деганда соғайиб касалхонадан чиқди. Аммо бу муддатда қизим ёнида бўлганим учун на бюллетень ва на справка берилди менга.

— Ахир мен давлат корхонасида ишлайман-ку, бу қизимнинг делосига ҳам ёзиб қўйилган, — десам хоҳласангиз шу, хоҳламасангиз ана катта кўча! — деди врач Нина Федоровна Пергат.

Ленин район соғлиқни сақлаш бўлимига қарашли бу касалхонанинг бош врачи ўртоқ Удалова ҳам «ёрдам беролмайман», деб елка қисди.

Ҳурматли редакция! Қизим билан бирга касалхонада 8 кун бўлганлигимни кўра-билатуриб нотўғри иш қилаётган бу врачларга нима дейиш керак. Шу муддат учун ўз иш хонамдагиларга қайси ҳужжатни кўрсатай?

Шунингдек бир ярим яшар боласи билан 4-палатада бир ойча ётган ишчи она Н. Исмоилова нима қилсин. Унга ҳам на бюллетень ва на справка берилди. Одамларга ғамхўрлик, оналарга, айниқса ишчи оналарга қулайлик, ҳурмат шуми?!

Бу саволимга жавоб кутаман.

Вазира ҒАФУРОВА,
Тошкент шаҳар, 4-стомотология клиникасининг ҳамшираси.

Тозалик ойлиги давом этаётганда...

БОТҚОҚДА ҚОЛГАН ЗАВОД

Тошкентдек шаҳарда ёз кунларида ботқоқда ботиб қолган завод бор десангиз, ҳеч ким ишонмаса керак. Лекин ана шундай завод бор. 7-темир-бетон буюмлари заводига кириб-чиқиш учун бутун бир ботқоқликни кечиб ўтиш керак. Завод дарвозаси олдидаги бетон билан тупроқ аралашмасидан каттагина ботқоқлик вужудга келган.

Завод директори ўртоқ Е. А. Школяр бизнинг саволимизга:

— Агар шу тупроққа ариқдаги сувни очиб юбориб, лойга айлантирилмаса, яқин атрофда яшовчилар чангдан бўғилиб қолишлари мумкин, —деб жавоб берди.

Ботқоқликнинг вужудга келишига-ку, директорининг ўзи сабабчи экан, завод атрофининг уймаланиб ётган ахлатхонага айланиб кетганлигига ким сабабчи экан?

В. ТЕРЕХОВ.

Суратда: 7-темир-бетон буюмлари заводи дарвозасининг олд томонидан кўриниши.

Фото авторники.

АХЛАТ ТЎПЛАНМАСИН!

Оққўрғон кўчасидаги 9-уйда 2-қурилиш бошқармасининг А. Симус бошчилигидаги қурилиш бригадаси ремонт ишларини олиб бормоқда. Бригада бу ерда 12 сентябрдан буён ишлаяпти. Ремонтнинг қандай бораётганлиги тўғрисида уй комитетининг раиси Н. О. Шмиголь мухбиримизга қуйидагиларни айтди:

— Бригада ишчилари бир уйни тамом қилмай туриб, иккинчи уйга уриниб кетадилар. Ремонтнинг сифати ёмон. Тахта полларни бўяшга бўёқ бермас эмиш. Шунинг учун уй эгаларидан пул тўплаб, бўёқ олишяпти. Буниси ҳам майлия. Ишчилар бир комнатани бўяб бергани учун яна ўн сўмдан олишганини айтмайсизми.

Атрофдаги уйларнинг ремонтдан сўнг чиққан ахлат кўчада тўпланиб турибди. Шу вақтгача бирор машина ахлат олиб кетилгани йўқ. Бу камчиликни тузатишни Куйбишев районининг раҳбарларига ҳавола қиламиз.

Суратда: Оққўрғон кўчасидаги ташилмай ётган ахлат.

В. Терехов фотоси.

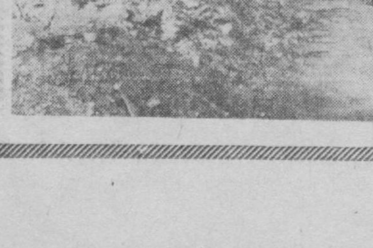

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 2-бет.
10 ОКТЯБРЬ, 1966 ЙИЛ.

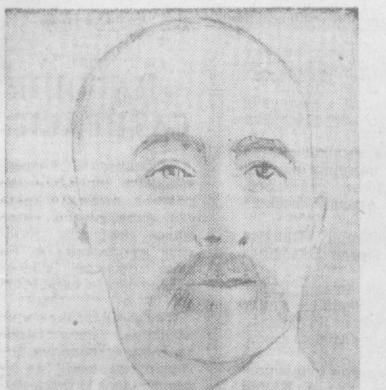

АБДУЛЛА АВЛОНИЙ

АДАБИЙ МЕРОСИМИЗДАН

ҚАЛБИ ОТАШ АДИБ

1905 йилдан кейинги Туркистонда ижтимоий фикр тараққиётида сезиларли из қолдирган ва ўзбек социалистик маданиятини яратишда муҳим ҳисса қўшган маданият арбобларимиздан бири Абдулла Авлонийдир. У революциядан илгари чоризмнинг қора реакцияси авж олган бир даврда халқнинг келгуси бахтли ва фаровон ҳаёти тўғрисида орзу қилиб қуйидаги мисраларни ёзган эди:

Келур улфат, адоват ўртадан қолкур,
кетар бир кун,
Қаро кунлар кетуб ўрнига рўшнолик
етар бир кун.
Адолат боғида гулҳойи тарбият
битар бир кун,
Очиб ғунча даҳонин шодлиғ
изҳор этар бир кун
Ўлур олам гулистон қайғу-кулфатлар
ётар бир кун
Гулоби ҳуррият атри мусаффосин
отар бир кун.
Дилим, ғам чекма кўб, бир кун келур,
бедор ўлур олам,
Чиқиб булбуллари «ча-ча» кулур,
гулзор ўлур олам.

Абдулла Авлоний жуда мураккаб ижтимоий-сиёсий шароитда яшаб ижод этди. Революциягача бўлган машаққатли турмушнинг барча азоб-уқубатларини ўз бошидан кечирди. Октябрь революциясини амалга оширишда сидқидилдан хизмат қилди. Мамлакатда социализм қуриш, ўзбек совет маданиятининг пойдеворини яратишда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди. У катта ижодий мерос қолдирди. У Октябрь революциясигача қадар яратилган ўз олдига қўйган вазифа ва мақсадлари билан ижобий йўналишга эга бўлган бир қанча ўқиш китобларининг, таълимий-ахлоқий асарларнинг авторидир. Унинг тўрт қисмдан иборат бўлган шеърий тўпламлари, қатор драматик асарлари ўз даври адабиётининг катта ҳодисаси бўлиб қолди.

Авлонийнинг революцияга қадарли бўлган ижодий фаолияти учун характерли хусусият ўз даврининг прогрессив идеяларини халқ орасига таркатиш илғор рус илм-фани ва маданиятини кенг оммага пропаганда қилиш ва меҳнаткаш халқда революцион туйғуларни тайёрлашда ўша давр адабиётига жўр бўлишдир. У ўша замон адабиётининг кўпгина намоёндалари сингари кўп қиррали фаолият эгаси эди. Авлонийнинг педагогик ва поэтик фаолияти унинг революциягача бўлган ижодий фаолиятининг муҳим қисмларини ташкил қилади. У очган янги типдаги мактаб, унинг қатор дарсликлари, таълимий-ахлоқий асарлари ўзбек педагогик фикри тараққиёти тарихида муносиб ўрин эгаллайди.

Абдулла Авлоний ва унинг замондошлари прогрессив маърифатпарварлар яратган педагогик принциплар совет мактабларида қўлланиладиган ўқиш китоби ва дарсликларнинг мазмун ва методик асосларини яратишда, шубҳасиз муҳим роль ўйнади. Бинобарин Абдулла Авлонийнинг педагогик фаолияти ва қарашлари XX аср бошларидаги маърифатчиликнинг айрим характерли хусусиятларини ҳам аниқлашда муҳимдир. Асримиз бошларидаги ижтимоий — озодлик ҳаракатлари ва унга мазкур давр илғор адабиётининг таъсири ҳақида гап кетганда «Ҳижрон» тахаллусли Авлоний поэзиясини четлаб ўтиш мумкин эмас. Унинг революциягача бўлган поэтик мероси 4000 мисрадан ортиқроқ. У ўз поэзиясида замонасининг энг муҳим энг актуал масалаларини кўтариб чиқди. Жаҳолат ва зулматда қолган халқига зиё қидириш, замонасининг ҳақсизлик ва адолатсизлигини ревизия қилиш, маҳаллий мулкдорлар ва чор истибдодини фош этиш, ниҳоят ўз халқи учун нажот йўлини ахтариш, бахтли келажак ҳақида фикр юритиш — булар ҳаммаси шоир поэзиясининг асосий мазмунини ташкил қилади.

Авлоний поэзияси революция арафаларига келиб жанговар исёнкорлик руҳини касб этди.

Унинг поэзияси 1905—1917 йиллар адабиётини чуқур ва атрофлича ўрганиб у ҳақда жиддий илмий хулосалар чиқаришда жуда кўп ва қизиқарли материаллар бериши мумкин.

Абдулла Авлоний Октябрь революциясини зўр хурсандчилик билан кутиб олди ва ўзининг дастлабки кунлариданоқ революцион муқаддас ишига сафарбар этди. Революциянинг дастлабки кунлариданоқ революцион ташкилотларда фаол иш олиб борди, йирик жамоат арбоби, коммунист — журналист, педагог-олим сифатида социалистик Туркистонни барпо қилиш ва ўзбек совет маданиятини яратишда муҳим ҳисса қўшди.

Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодига қизиқиш кейинги йилларда сезиларли даражада жонланмоқда. Бу табиий ва қонуний ҳодисадир, албатта.

Абдулла Авлонийнинг бой ижодий мероси, кўп қиррали фаолияти уни чуқур ва атрофлича ўрганишни тақозо этади. Бу соҳада қилинган ишлар, эълон этилган материаллар ҳали етарли эмас. Авлонийнинг маданият тарихимиздаги хизматларини ўрганиш, ўзбек социалистик маданиятини яратишдаги ролини аниқлаб чиқиш соҳасида адабиётчилар, тарихчилар, педагоглар, санъат аҳллари олдида муҳим вазифалар туради.

Ғулом КАРИМОВ
Филология фанлари доктори, профессор.

ОКТЯБРДАН КЕЙИНГИ ИЖОДИДАН

Партия дружиначиларига

Келинг, киринг, югуринг фирқамиз олойларига,
Чопинг, елинг югуринг олдаги саодат учун
Ҳаёт учун куюнинг, тўғрилаб одимларингиз
Фақат унутмангиз, авлодингиз ўқур раҳмат,
У нашъали уюрушлар баравар отланилур
Қўянда ерга қадамлар садоси гумбирлар
Бур кун отилган одимлар на суймали бир одим
Тушунмай бу одимлар ҳозирлар эртасини
Сиз ўтли фирқамизнинг шонли, ўтли отряди.
Агарда душманингиз кўрса-да салюм айлар
Сизни кўрганда кулур дилдаги таманнолар
Фақир халқ сизнинг орқангиздадир билинглар,
Унутмангизки, ҳақиқат сизнинг тарафда экан
Буколмаюр бўйнингизни чалишса-да душман
Мароқ этинг, чолишинг, тўғрилик билан чолишинг.
Кўранда душманингизни бўғинлари бўшасин.
Утанг ҳамиша мароқ ила ўз вазифангизни
Сиз ул ҳалафлара оламда бир намуна бўлинг.
Сиз ўлсангизда бу йўлда унутмаюр тарих
Ҳамиша нашъали сатрлар (сизларни) ёд айлар
Қизилдур байроғингиз, тўғридур йўлингиз оқ
Қора гуруҳ кўранда Сизи кўзи қамашур
Тароналар ўқиюрлар, Сизи кўруб ҳушлар
Чаманда боғда, бўстонда, гулшанда
Замона дарс берибдур, ҳуқуқ қувватда
Ҳуқуқ қуруқ қўл ила ўлмаюр, салоҳ иладур
Етар, етар, неча юз йил асирлик, хорлик.
Утуб азиз умрлар, чурурди чойхонада
Замона тўлқини гирдобдан чиқарди бу кун
Бутун уюшмиш ўтганлар томирлари тепадур
Вазифа сизникидир, саъйи эҳтимом сизинг
Бугунги кор сизингдир, ҳам ихтиёр сизинг.
Хулоса, ғайрат этинг, барча йўқу — бор сизинг.

1918 йил.

ҲУРРИЯТ МАРШИ

Ҳур бўлуб яша, бир бўлуб яша!
Ҳамла жавобни эмди сен таша!
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Барча ишчилар, ҳуррият сизинг
Жаҳлу зулмдан барчангиз безинг
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Маърифатинг қур, тезроқ эй ўғул.
Илм онасидан ҳур бўлуб туғул.
Шонли ҳуррият — Туркистонники,
Шонли Туркистон — ишлаганники
Ётдинг, ухладинг кўб замон етар,
Эмди бошингни уйқудан кўтар.
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Ташла уйқуни, ишга нозир ўл,
Йуқламас еринг, санда ҳозир ўл
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Бир куни келур, дунё қўзғолур.
Лўнда бойларинг, кимсасиз қолур
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Подшоҳ деган маҳв ўлуб битар
Тахти тожи ҳам йўқ бўлиб кетар
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Ушбу яхши — уй — ишчилар уйи
Тезгина бўлур бу уйнинг тўйи.
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Барча ишчилар, тезда бирлашинг
Қўлга қўл бериб бирга ишлашинг.
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники
Дўст шод ўлуб, душман оғласун
Сизга қаршулар бағрин доғласун
Шонли ҳуррият — Туркистонники
Шонли Туркистон — ишлаганники

1919.

ҚИЗИЛ БАЙРОҚ

Қўлдаги қирмизи қизил байроқ
Ишчи меҳнат элига жондур бу,
Мустабидларнинг офати жони
Бойлара қип-қизил зиёндур бу
Тўпланинг барча олам ишчилари
Бу муқаддас қизил алам тубина
Бойларга дарду-ғам жафо-ю алам
Оч кишиларга ош-нондур бу.
Ола байроқ замонини ўйланг.
Сиза онлар налар қилар эдилар.
Бир тўп инсонга бир боқишда боқир
Муттафиқлиққа бир нишондур бу
Зулм эли кўрса тоқати қолмас
Чунки оларга раҳмсиз боқадир.
Жумла мазлумлара мурувват этар
Камбағалларга меҳрибондур бу,
Маҳкам ушлов керак бу байроқни
Чунки душманлар ҳамон чолишур
Йиқитолмас чолишғон бирлан
Душман аҳлига қаҳрамондур бу.
Камбағал аҳли тўпланинг тагина
На гўзалдур бу қирмизи байроқ,
Сарват аҳли қочар нечун тубидан
Онлара заҳарлик чаёндур бу
Мақсади «Иштирокиюн» йўлидур
Меҳнат аҳлининг роҳати жони
Уюшинг, тўпланинг кўтарман учун
Бутун оламга посибондур — бу!

1918 йил.

Меҳри дарё эдилар

Саксон ёшдаман. Ҳаётимнинг 34 йили шоир Абдулла Авлоний билан бирга ўтди. У кишининг дилкаш қиёфалари, хушчақчақ табиатлари, ҳаммани лол қолдирувчи ҳазил-мутойибалари ҳали ҳам шундайгина кўз ўнгимда.

Уйимиз сермеҳмон бўларди. Домла қувноқ ва ҳикоячи эдилар, жуда кўп шеър ва ҳикояларни «1001 кеча» «Калила ва Димна» кабиларни ёд билардилар. Чолғудан ҳам бор эди.

Уйимизга бошқа шаҳарлардан ҳам одамлар келиб туришарди. 1914 йилмикин, Бокудан 3 киши келди. Шоп мўйлов, тўладан келган бировини Жалил Мамадқулизода дейишди. Домла 2-3 йил кейин Бокуга бориб шулар ёрдамида газета учун ҳарф олиб келган эдилар.

Яхши эслайман. Бир куни уйга жуда паришон ҳолда қайтди. Ўртоқлари йиғилишди. Ҳаммалари Мунаввар қорини гапиришар, домла эса қандайдир маслак ҳақида жон куйдириб тушунтирарди. Кейин билсам «Шўройи Исломия» ва «Уламо» жамиятлари қайси бир иш хусусида домла муҳаррирлик қилаётган «Турон» газетасини ноҳақ тўхтатишган экан.

1933 йилда Асатилла деган ўғлимиз тўсатдан вафот қилди. Домлани бу ҳодиса жуда қаттиқ қайғуртирди. Бир йил ўтар-ўтмас у кишидан айралдик. Ўшанда қизим Ҳакима 10 ёшда, ўғлим Кенжа эса 7 ёшда эди. Ҳозир эса биттаси Тошкент педагогика институтида, биттаси халқ хўжалиги институтида ўқитувчи. Ҳақиқий инсон, болаларимнинг меҳрибон мураббийси, меҳри дарё ҳаёт йўлдошим Абдулла Авлоний хотираси ҳамиша қалбимда.

Саломат ИСЛОМОВА
Авлонийнинг рафиқаси.

АДИБ ҲАЁТИНИНГ МУҲИМ САНАЛАРИ

1878 йил 12 июль—Тошкентнинг Миробод маҳалласида тўқувчи—ҳунарманд Миравлон Мирнеъматов оиласида туғилди

1890 йил—бошланғич мактабни тугатиб, мадрасага ўқишга кирди.

1894 йил—Ижодий фаолиятини бошлади.

1904 йил—Мирободда янги типдаги мактаб очди ва унда муаллимлик қила бошлади.

1907 йил 4 декабрь—у редакторлик қилган «шуҳрат» газетасининг биринчи сони босмадан чиқди.

1909 йил—мактаб-маориф ишларига ёрдам кўрсатувчи «Жамияти хайрия» очди.

1909 йил—«Адабиёт ёхуд миллий шеърлар» номли тўпламининг 1-туси босмадан чиқди.

1911 йил—«Биринчи муаллим (Алифбо)» китобини нашр эттирди.

1912 йил—Янги типдаги мактабларнинг II синфи учун мўлжалланган «Иккинчи муаллим» китоби босмадан чиқди.

1913 йил—Маннон Уйғур билан биргаликда «Турон» номли театр тўгараги тузди. «Туркий Гулистон ёхуд Ахлоқ» асарининг биринчи нашри босилиб чиқди.

1914 йил—«Турон» тўгараги билан биргаликда Қўқон, Андижон, Наманган, Хўжандда гастролда бўлди ва спектакллар кўрсатди.

1915 йил—Фузулийнинг «Лайли ва Мажнун» достонини нашрга тайёрлади.

1917 йил—«Ишчи ва солдат депутатлари совети»га сайланди ва маҳаллий муаллимлар ўртасида сиёсий ишлар олиб борувчи «Ўқитувчилар союзи»ни тузди.

Апрель—Прогрессив йўналишга эга бўлган «Турон» исмли газета чиқара бошлади.

1918 йил—Коммунистик партия сафига аъзо бўлиб кирди. Ўзбек совет матбуотининг биринчи қалдирғочи «Иштирокиюн» газетасини ташкил қилишда актив қатнашди. Тошкент шаҳар советининг аъзоси, эски Тошкент ижроия комитетининг раиси вазифаларида иш олиб борди. 17—29 декабрда бўлиб ўтган Туркистон коммунистик партиясининг II—съездида Марказий комитетга аъзо қилиб сайланди. К. Маркс ва Ф. Энгельснинг «Коммунистик партия манифести» асарини биринчи бўлиб ўзбек тилига таржима қилди.

1919 йил—Афғонистондаги Совет Элчихонасида элчи ва генерал консул вазифаларида ишлади.

1920 йил—Ватанига қайтди ва «Қизил байроқ» газетасида редколлегия аъзоси сифатида иш олиб борди. Туркбюронинг маданий бўлимини бошқарди. «Касабачилик ҳаракати» журналига муҳаррирлик қилди.

1921 йил—халқ маорифи соҳасида ишлади. Тошкентдаги Ўлка ўзбек билим юртида мудирлик қилди.

1922 йил—«Тошкент хотин қизлар билим юрти»да мудир бўлиб ишлади.

1924 йил—В. И. Ленин номли ҳарбий мактабда ўқитувчилик қила бошлади.

1925—1930—Ўрта Осиё Коммунистик университети (САКУ) Ўрта Осиё Коммунистик қишлоқ хўжалиги мактабида (САВКСХШ) Ўрта Осиё давлат университети (САГУ)да педагог сифатида ишлади.

1926 йил—У таржима қилган «Коммунистик партия манифести» босмадан чиқди.

1931 йил—САГУнинг тил билими кафедраси бўйича профессор қилиб тасдиқланди ва илмий ходимлар секциясида, Ўздавнашрда Республика Терминология комитетида, Давлат илмий советида иш олиб борди.

1933 йил — Ўрта мактабларнинг VII — синфи учун ўқув дарслиги тузиб нашр эттирди.

1934 йил 25 август—вафот этди.

Доно мураббий

Революциягача бўлган Тошкентнинг Солор тарафи шаҳарнинг энг чекка жойларидан бири саналарди. Бу ерда иккита пахта заводи, бир чўян заводи ва катта бир тегирмон жойлашган бўлиб бу саноат корхоналари ерли ишчиларнинг талайгина бир қисмини ўз атрофига тўплаган эди. Маҳалламизда мактаб ёшидаги болалар 40-50 дан ортиқ эди. Лекин уларнинг кўпчилиги имкониятлари йўклиги сабабли ўқишдан маҳрум эдилар. Биз айрим илғор ишчиларнинг болаларигина мактабга қатнар эдик. Аммо биз қатнайдиган мактаб эски мактаб эди. Умримизнинг энг азиз пайтлари қуръон суръаларини кўр қориларча ёдлаш билан ўтиб кетаётганини сезмасдик.

Шаҳарнинг қарама-қарши чеккасида, темир йўл ишчилари истиқомат қиладиган Мирободда янги типдаги мактаб очилганлиги ҳақида хабар эшитиб қолдик. Тез орада бу мактабнинг фазилатлари ҳақидаги шов-шувлар, унинг муаллими Авлонийнинг довруғи бутун шаҳарга тарқалди. Ҳамманинг тилида «Мирободдаги мактаб 6 ойда ўқиш-ёзишни ўргатармиш, жуғрофия, ҳисоб, табиатни ўрганиш деган дарслар ўқитилармиш» — деган гап юрарди. Бизга жуда сирли туюлган бу мактабни ва унинг донишманд муаллимини кўришга ҳаммамиз ошиқардик. Ниҳоят бир куни 3—4 тамиз боришга жазм қилдик.

Мактаб пастаккина, ним қоронғи бўлиб, масжид йўлагига жойлашган эди. Хонанинг тепасидаги ёруғлик учун қолдирилган туйнукдан қиш ва баҳорда қор билан ёмғир ҳам тушиб турарди. Лекин хонада ўқувчилар ва ўқимоқ учун келаётганлар сони кўп эди. Ҳаёлимизда домланинг аллақандай бир сирли томони бор эди. Бизни қотмагина, кичик жуссали, қорачадан келган, истараси иссиқ, чўкки соқол бир киши кутиб олди. Бу — номи тилга тушган муаллим Авлоний эди. Ўқишга қабул қилиндик. Кўп ўтмай кўз олдимизда янги бир дунё очилганига тўла ишонч ҳосил қилдик. Бизнинг болалар бир неча йилдан бери мактабга қатнаб юрган бўлса ҳам Мирободликлар олдида уялиб қолдик. Улар ўқиш-ёзишда ҳисоб масалаларини ҳал этишда, табиат ҳодисаларидан хабардор бўлишлари, жуда кўп шеър ва ҳикояларни ёд билишлари билан ҳаммамизни лол қолдиришди. Айни замонда бизнинг эски мактабимиз бўшаб, Мирободдаги Абдулла Авлоний домла мактаби биздан борган болалар билан лиқ тўлди. Шу тариқа бу мактаб тобора шуҳрат топиб борди.

Хат-саводимиз чиқиб унибуни биладиган бўлганимиздан кейин, ҳаётий тажрибаларимиз ҳам шунга муносиб кўпайгандан сўнг домланинг ўша вақтлардаги ишчи оилаларининг ҳаёти тўғрисида гапирган гапларини хотирлайман. Энди билишимизча у киши ўша даврларда революциянинг яқинлашиб келаётганини аниқ, равшан сезиб бизга башоратлик гаплар айтар экан. Мана шундай пайтларнинг бирида биз учун тўсатдан, домламиз учун эса кўпдан кутилган ҳодиса рўй берди. Подшо ағдарилди. Жуда яхши эслайман. Домламиз ҳаяжонланган, умид тўлқинларида қулоч отиб сузар, бизни ўзига эргаштирар эди. Лекин сал кунда мувaққат ҳукумат Керенский тутган сиёсат у кишини бир ёқдан ғазабга солса, иккинчи ёқдан революция энди бошланди, ҳали тугагани йўқ, деган қатъий фикрга олиб келди. Чиндан ҳам кўп ўтмай Октябрь революцияси бўлиб ўтди. Биз, Миробод ва Солор каби ишчи «окраина»си болалари энди анча катта бўлиб қолган ўсмирлар эдик. Ҳар қайсимиз ўзимизга муносиб иш қилишга интилдик. Домламизни ҳам катта ижтимоий-сиёсий ишлар банд қилиб қўйди.

Уруш ва босмачилар ҳаракати тугатилгач, домланинг даъвати билан ўрта — махсус таълим берадиган ўзбек билим юртига тўпландик. Бу ерда Абдулла Авлонийни, ҳам билим юртининг директори ҳам бизларга ўзбек тилининг илмий асосларини чуқур ўргатадиган ўқитувчи тариқасида хизмат этаётганлигини кўрдик. Лекин кўп ўтмай партия Авлонийни янги масъулиятли ишларга сафарбар қилди.

Орадан талай вақт ўтгач, мен у кишини яна учратдим. Энди у киши мен хизмат этаётган Ўрта Осиё давлат университетида профессорлик вазифасини ўтар эдилар. Бу ерда ҳам мен домладан жуда кўп нарсани ўргандим.

Муҳтарам Авлоний устознинг ёркин сиймоси ҳар доим кўзим ўнгида. У доим халқ билан бирга яшади. Унинг бахт-саодати учун курашди. Умрининг охиригача доно мураббий, меҳрибон тарбиячи, ўз халқининг садоқатли фарзанди бўлиб қолди.

Устоз Авлоний менинг хотирамда худди мана шундай қолган.

Юсиф ТОҲИРИЙ,
ТошДУ доценти.

А. Авлоний Бокуда.

АХЛОҚҚА ОИД ФИКРЛАР

Тарбия-педагогия, яъни бола тарбиясининг фани демакдир.

Тарбия қилғувчилар табиб кабидурки, табиб хастанинг баданидаги касалиға даво қилғони каби тарбиячи боланинг вужудидаги жаҳл маразиға «яхши хулқ» деган давони ичидан, «поклик» деган давони устидан бериб катта қилмоқ лозимдир.

Аҳлоқимиз биносининг гўзал ва чиройлик бўлишига тарбиянинг зўр таъсири бордур.

Баъзилар тарбиянинг ахлоқға таъсири йўқ, инсонлар асл яратилишида қандай бўлсалар шундай ўсарлар, табиат ўзгармас — демишлар

Лекин бу сўз тўғри эмасдир.

Баданнинг саломат ва қувватли бўлмоғи инсонга энг керакли нарсадир. Бадан тарбиясининг фикр тарбиясига ҳам ёрдами бор. Жисм ила руҳ бир чопоннинг ўнг ила терси кабидир. Агар жисм тозалик ила зийнатланмаса, ямон хулқлардан сақланмаса чопонни устини қўйиб астарини ювиб овора бўлмоқ кабидурки, ҳар вақт устидаги кири ичига урадур.

Фикр тарбияси энг керакли, кўп замонлардан бери тақдир қилинуб келган. Муаллимларнинг диққатларига суянган, виждонларига юкланган муқаддас бир вазифадир. Фикр инсоннинг арофатлик ғайратлик бўлишига сабаб бўладур.

ВИЖДОН ҲАҚИДА

Виждон инсоннинг ақл ва фикрини ҳақиқий мезонидурки, бу тарозу ила ўз камчиликларини ўлчаб билмоқ ила баробар бошқаларнинг ҳам афъол ва ҳаракатини сезур.

Ҳар бир инсоннинг ҳақиқий фоили виждонидур
Меваси яхши амалдур, ҳосили виждонидур.

ВАТАННИ СЕВИШ ҲАҚИДА

Ҳар бир кишининг туғилиб ўсган шаҳар ва мамлакатини шул кишининг Ватани дейилур. Ҳар ким туғилган, ўсган ерини жонидин ортиқ суяр.

Боболаримиз «Киши юртида султон бўлгунча, ўз юртингда чўпон бўл», — демишлар.

Болари ила Пашша

(Кичик ҳикоя)

Бироз бол ва мум йиғиб келаётган болари пашшага йўлиқиб қолди. Пашша унга қарата:

— Оҳ биродар, бир бошинг учун намунча ҳаракат қилурсан. Нима бўлурки, сан ҳам ман каби роҳатда яшасанг, чунки манинг яшамоғимда ҳеч бир машаққат йўқ. Инсонлар учун ҳозирланган дастурхонлардан ҳар хил таомларни еб ичиб умр ўтказурман. Баъзи вақтлар сани ясаган болингдан ҳам тўйиб еюрман, мана яшамоқ мана! Умр кечурмоқ учун оламда мундин яхши турмуш бўлурму? На манда бол ҳозирламоқ машаққати ва на уя солмак кулфати бор, — деди.

Болари — О дўстим, бу сени турмушинг ўз бошингдан бери келмасун, машаққатсиз таомда лаззат бўлурму?! Инсонлар сани суфрадан қуварлар, урарлар, Сан оламда ўғрилар каби умр ўткарурсан. Охирда бир ўргумчак лақмаси бўлмакдан бошқа бир нарсага ярамарсан.

Аммо менинг тайёрланган мумим ҳамма хонадонларни ёрутар. Болим дунёнинг ҳамма еринда мақбулдир, инсонларнинг оғизларин тотли қилур. Шул сабабли инсонлар мени ўзлари тарбия қилурлар ва ҳар ерда мани мақтарлар, қўй, биродар, мани йўлдан қолдирма», — деб ўз йўлига кетди.

Ҳисса:

Меҳнат — охири роҳат

Ялқовлик — охири хорлик.

Шоир ўз оиласи билан

ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН ИЖОДИДАН

ДУНЁ ФОЖИАСИДАН

Оламни ўраб олгон ғавғоси надур, билмам,
Бу одам ўғулларин даъвоси надур, билмам
Бир-бирларига қилғон иғвоси надур, билмам
Инсонлари бу кори бежоси надур, билмам
Кўзлардин оқар қон ёш билмам начук оламдур
Дунёни босуб селоб ҳар кўчада мотамдур
Тўфонму, болодурму — ҳар қатраси бир ғамдур
Бунлари яратмоқдин савдоси надур, билмам...
Ҳайвон каби ҳар ерда инсон қилинур қурбон
Фиръавна бу кунларда тақлид эдиюр инсон
Бу кори фанолардин ҳатто ўтанур шайтон
Бу жабру ситамларнинг маъноси надур билмам
Диққат-ла бокур бўлсанг, ақлингни босур ҳайрат
Ҳақ пастда қолуб, ноҳақ пул бирла топур қувват
Бўлғуси забун ҳолинг йўқ санда агар сарват
Халқинг бу қизиқдирган дунёси надуб билмам
Бечора-ю ожизлар дастиндин этар фарёд
Афтода етимлар ҳам жабриндин эмас озод
Дунёнинг ўзи билмам бўлғуси қачон барбод
Бу ғам уйиндир Ҳижрон ижроси надур, билмам.

Қиморбозининг қиморбозга насиҳати

Банди бўлсанг ютқузуб, бероман деб йиғлағил
Чўнтагимда бир пулим йўқ зорман деб йиғлағил
Волидангни пахтасини ур, қиморга бой бер.
Ўғрисан деб ушласа ночорман деб йиғлағил.
Эртадин оқшомгача ўйнаб юргил бемалол
Кечқурун ош вақтида тайёрман деб йиғлағил
Яхшиликка ундаса ҳар ким сани солма қулоқ
Ман насиҳат элидин безорман деб йиғлағил
Ишласанг бўлмайдими, куч-қувватинг бор-ку деса,
Соғ эмасман беқуту беморман деб йиғлағил.
Кўкрагинг заҳ[illegible]а бериб ётгил ёқангни чок қилуб
Тур болам, — деса онанг ухларман, — деб йиғлағил
Гар ёмонлар суҳбатиға чорласа тайёр бўл
Яхшилар йўқлар эса, мурдорман, деб йиғлағил
Ўйнама ўғлим қимор — деб йиғласа Ҳижрон онанг
Ўрганиб қолдим — нетай, ҳумморман, деб йиғлағил

САҲИФАНИ В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИНИНГ АСПИРАНТИ БЕГАЛИ ҚОСИМОВ ТАЙЁРЛАГАН.

СПОРТ

Гимнастика билан шуғулланинг

ТЎРТИНЧИ КОМПЛЕКС

Биз, газетамизнинг ўтган сонларида эрталабки гимнастика машқларининг учинчи комплекси билан таништирган эдик. Бугун шу машқларнинг тўртинчи комплекси билан таништирамиз.

Машқларни бошлашдан олдин 40-60 секунд давомида айни бир жойнинг ўзида қадамлаб юрилади. Юрганда тиззаларни баландроқ кўтариб, қўллар эркин ва кенг ҳаракатлантирилади, чуқур ва текис нафас олинади, сўнгра машқларни бажаришга ўтилади.

1-машқ (1-расм)

Дастлабки ҳолат, оёқлар жуфт бўлиб, қўллар учи елкага тегизилган ҳолда бўлади. Бир-икки деганда оёқ учларига кўтарилиб, қўллар юқорига кўтарилади, нафас олинади. Уч-тўрт деганда эса дастлабки ҳолатга қайтилади, нафас чиқарилади. Машқ секин бажарилиб, 4-6 марта қайтарилади.

2-машқ (2-расм).

Дастлабки ҳолат, оёқлар жуфт бўлиб, қўллар пастга туширилган ҳолда бўлади. Бир-икки деганда ўтириб, қўлларингизни олд томон узатасиз. Уч-тўрт деганда туриб, қўллар ёнга туширилади. Беш-олти деганда яна ўтириб, қўлларингизни ён тараф ёзасиз. Етти-саккиз деганда дастлабки ҳолатга қайтасиз. Машқни ўрта суръатда бажариб, 4-6 марта қайтарасиз.

3-машқ (3-расм)

Дастлабки ҳолат, оёқлар елка кенглигида қўйилиб, қўллар бош орқасига қўйилган тарзда бўлади. Бир-икки деганда гавдани олд томон эгиб, қўлларингизни ён тараф ёзасиз, нафасни чиқарасиз. Уч-тўрт деганда дастлабки ҳолатга қайтиб, нафас оласиз. Машқни ўрта суръатда бажариб, 8-12 марта қайтарасиз.

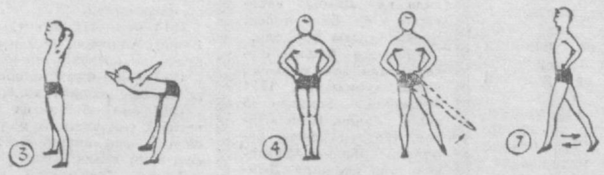

4-машқ (4-расм)

Дастлабки ҳолат, оёқлар жуфт бўлиб, қўллар белда бўлсин. Бир деганда чап оёқ учини чап томон қўясиз. Икки деганда чап оёғингизни ён тараф кўтарасиз. Уч деганда чап оёқ учинчи полга теккизилган ҳолга туширасиз. Тўрт деганда чап оёғингизни ўнг оёғингизга жуфт қилиб қўясиз. Худди шу тарзда ўнг оёғингизни ҳам кўтариб бажарасиз. Машқни ўрта суръатда бажариб, ҳар оёқ билан 4-6 марта қайтарасиз.

5-машқ (5-расм)

Дастлабки ҳолат, оёқлар жуфт бўлиб, қўллар ёнга туширилган ҳолда бўлади. Бир деганда чап томон қадам ташлаб, қўллар тирсакдан букилиб, учлари елкага тегизилади. Икки деганда чап томон эгилиб, қўллар юқори томон кўтарилади. Уч деганда ростланиб, бир деган ҳолатга қайтилади. Тўрт деганда чап оёқни ўнг оёққа жуфтлаб, қўллар пастга туширилади. Худди шу тарзда ўнг томон ҳам эгилиб бажарасиз. Текис нафас олиб машқни ўрта суръатда бажариб, 4-6 марта ҳар икки томон эгилиб қайтарасиз.

6-машқ (6-расм)

Дастлабки ҳолат, оёқларни ихчам йиғиб ўтирилади, қўллар билан тизза кўзларидан ушлайсиз. Бир-икки деганда оёқларингизни бурчакли ҳолда ёзиб, кўтарасиз, қўлларни эса елка текислигида ёзиб нафас оласиз. Уч-тўрт деганда дастлабки ҳолатга қайтиб нафас чиқарасиз. Машқни ўрта суръатда бажариб, 8-12 марта қайтарасиз.

7-машқ (7-расм).

Дастлабки ҳолат, ўнг оёқни бир қадам олд томон ташлаб, гавда оғирлигини иккала оёққа туширасиз, қўллар эса белда бўлсин. Ҳар ҳисобда юқори томон оёқ учларида сакраб, оёқ ҳолатларини алмаштирасиз. Сакрашни тез суръатда бажариш 25-30 секунд давом этади. Сўнгра тўхтамасдан юришга ўтиб, юришни 1-2 минут давом эттирасиз.

Машқларни бажариб бўлгач 2-4 марта нафас олиш машқини бажарасиз.

Бир-икки деганда қўлларни ён тараф кўтариб, нафас оласиз. Уч тўрт деганда қўлларни пастга ташлаб юборасиз, нафасни чиқарасиз.

У. НИЕЗБЕКОВ.

Ўзбекистон физкультура институтининг старший ўқитувчиси.

Фридрих Карл Кауль
ЭЙХМАН ИШИ

ЭЙХМАН КИМ?

Адольф Эйхман 1906 йил 19 мартда Рейн областининг Золинген районида туғилди. Электр товарлари билан савдо қилувчи отаси жўжабирдай оилани бир амаллаб боқар эди.

1916 йили онаси ўлганидан кейин Эйхманлар оиласи Линц шаҳрига кўчиб ўтди. Шу ерда яшовчи аммаси беш болани ўз тарбиясига олди. Адольф — оиланинг тўнғич боласи эди.

Линцда Адольфнинг отаси шаҳар трамвай трестига раҳбарлик қила бошлади. Адольф Эйхман бу ерда бошланғич мактабни битириб, аниқ билимлар берувчи олий ўқув юртига кирди. У ўн олти ёшга тўлганида битириш имтиҳонларини топширишдан бош тортди-ю, ўқув юртини ташлаб кетди.

Шу ерда — Линцнинг ўзида Эйхман Олий федератив машинасозлик ўқув юртига кирди. Лекин бу ерда ҳам ўқишни тугалламади. 1924 йили тағин битириш имтиҳонларини топширмасдан мактабни ташлаб кетди.

Шу орада отаси трамвай трестидаги амалидан бўшаб, ўзининг эски касбига қайтди. У электр анжомлари дўконини очмоқчи эди-ю, шароит бўлмаганлиги учун бунга ҳам эриша олмади. Шундан сўнг автомашиналарга бензин қуйиш станциясини сотиб олди-да «амалдорлик лавозими»ни бир амаллаб сақлаб қолди.

Адольф Эйхман 1925 йилдан бошлаб ўз хизматчилик фаолиятини бошлади. У 19 ёшида «Электробау» акционер жамиятининг савдо бўлимига ишга жойлашди. Лекин бу ерда ҳам кўнимсизлик қилди. 1927 йили «Вакуум-Ойл компани»нинг юқори Австрия ва Шимолий Тиролия тармоғига ташкилотчи вакил бўлиб жойлашди. Бу лавозимда 1932 йилнинг охиригача ишлаб турди. Лекин мана шу беш йил мобайнида савдо соҳасида мақтанарли бирон-бир иш қилолмади. Эйхман, миллий-социалистик партияга мансуб бўлганим учун мени ишдан бўшатишди, деб асоссиз даъво қиларди. Аслида эса ишдан бўшатилишининг асосий сабаби бошқа ёкда эди. Компания кризисга учраган ва хизматчиларнинг штатини қисқартиришга мажбур бўлиб қолган эди. Адольф Эйхман энг дангаса ходимлардан бири бўлганлиги учун ҳам ана шу қисқартиришнинг илк қурбони бўлди.

Аввал ҳам айтилганидек, Эйхман Австрия миллатчи партиясининг аъзоси эди. У ўзининг автобиографиясида шундай деб ёзганди:

«Мен 1932 йил 1 апрелда Австрия миллий-социал партиясига аъзо бўлдим ҳамда 889895 номерли партия билети олдим. Ўша йили СС га ҳам қабул қилиндим. Мен 1932 йили «рейхсфюрер ҳимоя отряди» сафида юрганимда СС қасамини қабул қилдим.

Менга, ўзининг тажрибасизлиги орқасида «Вакуум Ойл компани»дан бўшаган ва ишсиз юрган Эйхманга ишонишингиз мумкин.»

Шундай қилиб, у узоқ ўйлаб ўтирмасдан нимага қарор қилганлигини тушуниш мумкин. Лекин яхшиси унинг 1960 йил 29 май кун соат 16 дан 55 минут ўтганидан бошлаб Исроил полициясида берган сўроғини мисол қилиб келтира қолайлик

«Мен ўзимга ўзим, энди бу ерда қиладиган ишим қолмади, яхшиси Германияга бориш керак, дедим. Балки Германияда партияга кириб оларман. Ҳар ҳолда партия менга ёрдам берса керак... Шундай қилиб кунлардан бир куни асбоб-анжомларимни йиғиштирдиму, Линцдан (Германияга) жўнаб кетдим...».

Линцдаги нацистлар элчиси фон Ланге Эйхманнинг «миллатчилик эътиқоди» учун бу ерда партиядан бўшатилганлигини тасдиқлади. Лекин адвокат Кальтенбруннернинг хати Эйхман учун янада аҳамиятлироқ эди. Адвокат Эйхманнинг миллий-социал партия ва СС га киришида ҳал қилувчи роль ўйнади.

Унинг тавсияномаси билан нацистларнинг Пассау раҳбарлиги Эйхманни «Австрия легиони»нинг актив СС командасига киритиб қўйди. Ярим йилдан кейин Эйхман СС-нинг «Бирлашган штаби»га, кўп ўтмай СС нинг Дахаудаги подразделениесига ўтди.

Лекин бу ердаги катъий интизом Эйхманга унча хуш келмас эди. Шундан сўнг у Берлиндаги СС рейхсфюрерининг «хавфсизлик бўлими»га жойлашиб олди.

«...кўп жойларда бўласан, машинада юрасан, бугун бу ерда, эртага бошқа ерда ажойиб-ғаройиб нарсаларни кўрасан киши... ҳар куни бир ерда, бир хилда ўтадиган зерикарли ҳаёт бу ерда йўқ».

Исроил полициясининг капитани Лессу Эйхманнинг «хавфсизлик бўлими»га ўтиш сабабини сўраганида у ана шундай жавоб берган эди.

Эйхман мен «хавфсизлик бўлими»га ўтаётганимда бу бўлимнинг вазифаси давлат ва партия фаолиятини ҳимоя қилишдангина иборат деб ўйлаган эдим, мен ўз хатоимнинг қурбони бўлдим, дея ишонтиришга уринади.

Аслида эса «хавфсизлик бўлими»нинг мақсади бошқа эди. 1931 йили Гиммлернинг ташаббуси билан ташкил этилган «хавфсизлик бўлими» нацистлар партиясининг жосуслик аппарати эди. Бу, амалда СС нинг ахборот тўплаб турувчи бўлими, шу маънода унинг ҳақиқий вориси эди. Кейинчалик, гестапо билан чамбарчас алоқа боғланганидан кейин ҳам бўлимнинг вазифаси ўзгармади. 1936 йили Гиммлер мазкур бўлимларнинг ҳаммасини бирлаштиришга киришди.

Уруш арафасида «эволюция» шу даражагача бориб етдики, рейхнинг Бош хавфсизлик бошқармаси тузилди. Гейдрих бошчилик қилаётган бошқармада гестапо IV-бўлим деб атала бошлади. Бу бўлим ҳам бир неча алоҳида-алоҳида группалардан ташкил топган эди. IV-Б группа «Сиёсий ишлар ва яҳудийлар иши» билан шуғулланарди. IV-Б группасининг секторларидан бири алоҳида «яҳудийлар иши» ни ўз зиммасига олганди. Шундай қилиб, бу секторнинг яшириң шифри «IV-Б-4» деб номланди. Рейх ҳалокатга учрагунига қадар унга Адольф Эйхман бошчилик қилди.

1934 йил сентябрь ойидан бошлаб Эйхман бир йўла ўша пайтда ҳали мавжуд бўлган «хавфсизлик бўлими»да ҳам ишлади. Бу давр мобайнида у бор-йўғи «унтершарфюрер СС» лавозимига эришди ва массонлар группаси билан шуғулланувчи секторда ишлади. Эйхманнинг ўзи мени бу ердан «Яҳудийлар» секторига мажбуран ўтказишди, деб таъкидлашига қарамай, далиллар унинг янги секторга ўз ихтиёри билан ўтганини тасдиқлаб турибди.

(ДАВОМИ. Боши газетанинг 8 октябрь сонида.)

(Давоми бор).

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

«НАВОИЙ САТИРАСИ»

Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти А. Абдуғафуровнинг «Навоий сатираси» деган китобини босмадан чиқарди. Китоб улуғ мутафаккир А. Навоий туғилган куннинг 525 йиллигига бағишланади.

Феодал тузумидаги иллатларни, адолатсизлик ва зулм-истибдодни, кишилар фаолияти ва характеридаги нуқсон-камчиликларни сатирик пландa фош этиш Навоий ижодида салмоқли ўрин эгаллайди. Шу мавзуга бағишланган илмий тадқиқотнинг тақдим этилаётган биринчи китобида XV аср ўзбек сатираси, унинг тематик доираси ва жанрлар, Навоийнинг сатирага, ҳажвгўй шоирлар ижодига муносабати масалалари кенг ёритилган.

Асар адабиётшунослар, филолог ўқитувчи ва студентларга, ўзбек сатираси тарихи билан қизиқувчи китобхонларга мўлжалланган.

Н. ҚОРАБОЕВА.

ХАНСТСВИЛЛНИНГ СИР-АСРОРИ

Немис публицисти Юлиус Мадер янги асарида Ханстсвиллдаги Америка ракетасозлик марказига бошчилик қилаётган гитлерчи ракетасоз Вернер фон Брауннинг жиноий ўтмишини фош қилади.

Автор СС нинг собиқ штурмбанфюрери Вернер фон Браунни немисларнинг Узедом оролидаги Пенемюнде фашист ракетасозлик марказидан Американинг Алабама штатидаги Ханстсвилл шаҳрига олиб келган жиноятларнинг узун йўли тўғрисида ҳикоя қилиб беради.

Бу китобни ўзбек тилида «Ўзбекистон» нашриёти босмадан чиқарди.

Х. САИДАЛИЕВ.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Газетхонларнинг илтимосига кўра

ЕТТИ МЎЪЖИЗА

РОДОС ҲАЙКАЛИ

Эрамизгача бўлган 304 йилнинг баҳор кунларидан бирида Родос аҳолиси завқ-шавқ ва шодликларга тўлиб, шаҳар деворлари томон ошиқди. Ҳозиргина шаҳарни қамал қилган душман қўшинлари кемага ўтириб, шаҳарни тарк этаётганлигини хабар қилинган эди. Эгей денгизидаги кичкинагина орол — Родос шаҳри бир йиллик қамалдан сўнг ниҳоят озод бўлди.

Родосликлар бу воқеа шарафига ўз худоларини эъзозлаб, унга Колосс — баланд ҳайкал бунёд этишга қарор қилдилар. Қадимий юнонлар одам бўйидан бир неча баробар тик бўлган ҳайкални Колосс деб атаганлар. Родосликлар Гелиос худосининг ҳайкалини машҳур бўлган мавжуд колоссларнинг ҳаммасидан ҳам баланд қилиб ясашга қарор қилдилар. Ҳайкални тарошлаш ҳайкалтарош Харесга топширилди. У Гелиос худосини пешонасидан нур ёғилиб турган навқирон ва забардаст йигитча қилиб тасвирлаб, бўлажак ҳайкалнинг макетини родосликларга тақдим қилди. Навқирон йигит — худо узоқ-узоқларга тикилаётгандек, ўнг қўлини пешонасига соябон қилганча, бир оз орқага тисарилиб, тик турарди. Чап қўли билан эса учи ерга осилган чойшабни тутиб турарди. Ҳайкалнинг баландлиги 36 метрдан кам бўлмаслиги керак, деди Харес.

Харeснинг планига кўра, бир-бирига темир билан мустаҳкамланган тўрт қиррали харсанг тошлардан ясалган учта устун Колосс учун пойдевор хизматини ўташи керак. Ҳайкалнинг оёқлари орасига ўрнатиладиган икки устуннинг учини ерга кавлаб жойлаштириш мўлжалланган. Колосснинг елка баландлиги бараварида бу икки устун устига тош ва темирдан тўсин қўйилади. Харeснинг мўлжалига кўра, учинчи устун Гелиоснинг бели баландлигида бўлиб, ҳайкалга кийгизиладиган плашчнинг этаги ёпиб туриш керак эди.

Энг аввало ҳайкал ўрнатиладиган жойга постамент қўйилди. Постамент устига тош устунлар мустаҳкамланди. Тез орада одам бўйидан анча баландликда ишлар авж олиб кетди. Лекин бу ишнинг эндигина бошланиши эди. Ишқибозлар тўдаси ҳар куни ҳайкалтарошнинг ҳар бир қадамини қизиқиб кузатиб борарди. Кўпчиликни Харес 35 метр баландликка материалларни қандай қилиб олиб чиқади-ю ва у баландликда қандай қилиб ишлайди, деган савол қизиқтирарди.

Харeснинг планига биноан, ер қазувчилар ёрдамга келишди. Ҳар куни ҳайкалнинг атрофига кўплаб тупроқ ташиб келтиришарди. Бу тупроқни шиббалаб ёткизиб, устига яна тупроқ суриш керак эди. Шундай қилиб тез орада постамент кўринмай кетди ва бу ерда тупроқдан ясалган қия тепалик ҳосил бўлди. Қияликдан тепаликка кўтарилиб, у ерда ёғоч тўшама қуришди ва Колоссни ясаш учун материалларни олиб чиқиб иш бошлашди.

Ҳайкалнинг айрим бўлакларини ясашиб, аста-секин уни тиклаш ишларини бошлаб юборишди. Унинг ҳар бир қавати битган сайин қурувчилар тобора юқорига кўтарилишар эди. Бронзадан ясалган узуксимон чуқурликнинг тубига қараган кишини боши айланарди. Бу чуқурликнинг ўртасида тошдан ясалган икки устун қад кўтарган эди. Ҳайкал юқорига қараб бўй чўзган сари бу устунларнинг баландлигига ҳам баландлик қўшиларди. Тоштарошлар омонат якка чўпдан юриб, устунларга ўтиб, бу ерда омонат кўприклар қурадилар. Уларнинг кўпчилиги ҳавозалардан чуқурликка йиқилиб тош ясалган устунни ҳайкалнинг бронзадан ясалган устки қисми билан бирлаштириб турган темир ўқларга урилиб, нобуд бўлишган.

Ҳайкалтарошнинг ҳам иши осон эмас эди. Колосснинг баҳайбат танаси фақат бир неча қаватлардан иборатгина бўлмай, бу қаватлар ҳам бир неча бўлаклардан ташкил топган эди.

Шундай бир шароитда ҳайкалтарош учун хато қилмасликнинг йўли борми? У Колосснинг қисмларини қандай қилиб бир-бирига монанд қилиб йиға оларкин? Болаларнинг расмли кубикларини эсласангиз, Харес зиммасида турган вазифани тасаввур қилиш осон бўлади.

Ҳайкалтарош ана шундай квадрат тўрлардан фойдаланиб, одам бўйи баравар қилиб лойдан ясалган ҳайкалдан бурма-бурма бўлиб турган жойларни, чуқурчаларни ва дўнгакларни каттакон гипсга туширди. Гипсдан ясалган тайёр моделларни ўта эҳтиётлик билан тупроқдан ясалган тепалик этагига жойлашган мўъжазгина устахонага ташиб олиб борди. Бу устахоналардан бирида металл эритилиб, ундан нозик бронза тахталари қуйилар эди. У билан ёнма-ён жойлашган устахонада совутилган бронза тахталари диққат билан қайта ишланиб, унга пардоз бериларди.

Каттакон ёруғ хонада гипс моделларга қараб қаттиқ ёғочдан қолип ясовчи усталар ишлар эди. Бу қолиплар гипсдан ясалган қуймаларга айнан тўғри келар эди. Улар билан ёнма-ён зарб қилувчилар ишлашмоқда. Улар нозик бронза тахтачаларини мустаҳкам ёғочлардан қилинган қолипларга ёткизадилар. Махсус болғалар зарби билан гипсдан ясалган моделларга айнан ўхшаш бўлган қолип ясайдилар. Сўнгра бронза деталини кичкинагина кўрада қизаргунча қизитадилар. У совигач юзи тозаланиб, силлиқланади. Фақат шундан кейингина бу детални тепаликка олиб чиқишиб ўз жойига ўрнатишади, темир синчга мустаҳкамлаб, текислашади ва чокларини силлиқлашади.

Бу сермашаққат ва мураккаб ишни Харес ёшлигидан бошлаб, орадан 12 йил ўтгач ниҳоясига етказади. Колоссни қуриш ўн икки йил мобайнида давом этди. Сўнгги бронза тахтачаси ўрнатилиб, Колосс тупроқ қўйнидан бандиликдан озод бўлганда, родосликлар кўзи олдидан бутун пропорциялари ниҳоятда аниқлиги ва нафислиги билан кишини ҳайрон қолдирадиган бронзадан ясалган улуғвор ҳайкал қад кўтарди.

Аммо родосликлар қувончи узоққа бормади. Бронзадан ясалган Колосс гиганти бор йўғи 56 йил турди. Эрамизнинг 222 йилида бўлган зилзиладан Родос қаттиқ шикастланди. Қадимий авторларнинг ҳикоя қилишича, бу ҳайкалнинг тиззаси энг нозик ва мўрт бўлиб чиққан. Зилзила натижасида шу ердан синган ва юқори қисми ерга ағдарилиб тушган.

Колосснинг парчалари Родос тупроғида 977 йилгача, минг йилдан зиёд ётган ва сўнгра уни бир савдогарга сотишган. Қадимдан қолган ривоятларга кўра, бу баҳайбат ҳайкални сотиб олган савдогар уни 900 туялик карвонда олиб кетган. Колосснинг изи шундай қилиб ўчиб кетган.

Родос оролида олиб борилган қазилмаларда Гелиоснинг тасвирини ифодаловчи рельеф топилган. Олимлар бу тасвир ёрдамида Родос Колоссининг тахминий қиёфасини тикламоқдалар. Олимлар Родос оролида ясалган Колосс қиёфасини аниқлаган ҳозирги бир пайтда уни қандай қилиб ясаганликлари кишиларни ҳаммадан кўпроқ ҳаяжонлантирмоқда. Бу ҳайкални қуриш қанчалик мураккаб иш бўлганлигини, уни ясашда намойиш қилинган санъат чиндан ҳам ўтмишдаги қадимий етти мўъжизанинг бири деб саналишга ҳақли.

СОВЕТ КИШИСИНИНГ ФАЗИЛАТИ

ҲАЛОКАТНИНГ ОЛДИ ОЛИНДИ

Кўрсатмалар қотиб қолган қоида эмас, ҳаракат учун туртки ҳисобланади. Аммо кўрсатманинг ҳам фарқи бор. Уларнинг биттасини ўзгартиш мумкин, иккинчисини эса...

Собир Раҳмов номли темир йўл станциясида юк поезди тўхтади. Бундан кейинги йўл ёпиқ эди. Олдинда қизил чироқ ёнмоқда. Поезд жанубга йўл олиши керак.

Бирданига шу йўлдан поезд елиб кела бошлади. Кондуктор Николай Карпович Каракулин хавфни дарҳол сезди. Сигнал берди. Аммо машинист уни кўрмай қолди. Шундан сўнг кондуктор ўз ҳаётини хавф остида қолдириб, составга чиқиб олди ва тормоз кранини босиб ўзини чаққонлик билан четга олди.

Поезд бошқа вагонлар билан тўқнашган бўлса-да, шикаст етмади.

Шундай қилиб Николай Карпович поездни ҳалокатдан қутқариб, халқ хўжалиги учун зарур бўлган юкларни сақлаб қолди.

В. ДМИТРИЕВ.

«Мосфильм» студиясининг бир группа съёмкачилари Қримнинг жанубий соҳилларида «Кавказ асири» фильмини суратга олмоқда. Янги комедияда Г. Вицин, Е. Моргунов, Ю. Никулин каби таниқли актёрлар иштирок этади.

Москва циркининг ёш артисти Наташа Варлей фильмнинг асосий қаҳрамони ролини ўйнайди.

Суратда: артист Ю. Никулин билан Н. Варлей съёмка олдидан.

В. Созинов фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

10 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.10 — «Гамлет» увертюра-фантазияси, 18.30 — Балетлардан қўшиқлар, 19.20 — Концерт (тат.), 20.00 — Туркманистон радиоси эшиттириши. 20.10 — Концерт (скрипка ва оркестр учун), 20.45 — Тўқимачилар маҳсулот сифати учун курашмоқдалар, 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Концерт (пахта теримида қатнашаётган шаҳарликлар учун), 22.40 — Замондошлар, 23.20 — Концерт (беш йиллик илғорлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — «Китоб дўстлари» (рус.), 19.30 — Чолғу куйлари, 20.45 — «Ақлий меҳнат гигиенаси» (рус.), 21.00 — Э. Охунова, «Шу ҳам бахтми?» (тож.). 21.20 — «Юность Узбекистана» радиостанцияси (рус.).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — Симфоник асарлар.

Телевидение

10 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Моҳир қўллар** (кичкинтойлар учун кинофильм), 18.50 — **Қанотли солдатлар** (Совет Армияси жангчилари учун), 19.15 — **Усмон Носир** (адабий эшиттириш).

19.45 — **Эртанги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 19.50 — **Телевизион янгиликлар**, 20.05 — **Халқ контроли амалда**, 20.35 — Ҳамид Ғулом. **Машъал** (телетеатр).

22.15 — **Тонг ороллари** (ҳужжатли фильм).

Рус тилида: 22.35 — **Аквалангистлар стартда** (телеочерк). 22.55 — В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги олдидан. **Сибирь билан учрашув** (ҳужжатли фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Расмли ҳикоялар** (болалар учун), 18.20 — **Юзсизлик қонуни** (ҳужжатли фильм), 19.20 — **Она шаҳрим — Тошкентим** («Ёшлик» студияси).

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

Кино театрларда

10 ОКТЯБРДА

ҚИШКИ БИНОДА

Уруш ва тинчлик — САНЪАТ САРОЙИ (кенг форматли рангли бадиий фильм, икки қисмдан иборат 1-серия, кеч соат 6-15 ва 9-15 минутда).

Йилнинг уч фасли — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» «ВОСТОК» (кечкурун), «СПУТНИК» (кеч соат 7 да).

Расемон — «ДРУЖБА» (2-залда), СОБИР РАҲИМОВ номли (кечқурун), «МОСКВА» (кеч соат 6 да).

Чекка — «МИР» (кечқурун).

Қалбингда қуёш (кеч соат 6-40 минутда), **Икки жаноб «Н»** (кеч 8-20 минут ва 10 да) — НАВОИЙ номли.

Биз жуда ёш эдик — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 9-45 минутда).

Хатарли рейс — «ДРУЖБА» (кеч соат 7 да).

Неча йил, неча замондан бери — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 7 ва 9 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 8-20 минут ва 10 да)

Расемон — КАФАНОВ номли, «ХИВА».

Она ва сукунат — «РАКЕТА».

Йилнинг уч фасли — «ФЕСТИВАЛЬ».

Ева ухламоқчи — «САЛЮТ».

Жаноб 420 — КИРОВ номли.

Икки жаноб «Н» — НАВОИЙ номли.

Олтинчи раунд — 9 МАЙ номли.

Неча йил, неча замондан бери — «ВАТАН».

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/Хда Парвона.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор 83-02-49 дан 83-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62: партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими — 3-66: саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66: адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83: фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83: физкультура ва спорт бўлими — 3-79: Ахборот бўлими — 3-78: (шаҳар телефони 83.65-57): хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79: эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — 838142).

10 ОКТЯБРЬ, 1966 ЙИЛ. Р. 13656. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр Г. 27866.